

Kuortaneen laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
1. Johdanto.....	4
2. Osa I väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2017–2021	5
2.1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	5
2.1.1. Talous, HYTE-kerroin ja elinvoima	5
Talous.....	5
HYTE-kerroin.....	6
Elinvoima.....	11
2.1.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	13
Hyvinvointi	13
Palvelut	24
2.1.3. Nuoret ja nuoret aikuiset	25
Hyvinvointi	25
Opiskelu, työ ja toimeentulo.....	27
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö	28
Palvelut	29
2.1.4. Työkäiset	29
Hyvinvointi.....	29
2.1.5. Ikäihmiset.....	35
Hyvinvointi.....	35
Opiskelu, työ ja toimeentulo.....	38
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö	39
Palvelut	40
2.1.6. Kaikki ikäryhmät.....	43
Hyvinvointi.....	43
Palvelut	52
2.2. Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	57
2.3. Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö	63
2.4. Keskeiset opit valtuustokaudelta	65
3. Osa II Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025	65
3.1. Strategian painopisteet ja linjaukset	65
3.2. Hyvinvoinnin erillisohjelmat ja suunnitelmat	66
3.3. Hyvinvointisuunnitelma	66

4. OSA III Käsittely toimituksessa.....	70
4.1. Suunnitelman laatijat	70
4.2. Suunnitelman hyväksyminen toimituksessa.....	71

Tiivistelmä

Kuortaneen talous- ja työllisyystilanne ovat hyviä, mikä antaa hyvän pohjan asukkaiden hyvinvoinnille. Pääasiallisesti Kuortane on saanut verrokkeihin nähden hyviä HYTE-pisteitä. Hyvinvoinnin strategisessa työssä on vielä jonkin verran kehitettävää. Omat haasteensa hyvinvoinnin ylläpitämiseen tuo kunnan väestön ikääntyminen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnissa huolestuttavinta on ollut koulukiusaaminen sekä alakoululaisten huolta pitävien aikuisten taholta kokema väkivalta. Lasten ja nuorten päihteiden käytössä on tapahtunut jonkin verran positiivista kehitystä, esimerkiksi yläkoululaisilla humalanhakuinen juominen ja tupakkatuotteiden käyttö ovat lähteneet laskuun. Alakoululaisten tupakkatuotteiden kokeilut ovat yleisempiä kuin muualla samoin kuin lukiolaisten nuuskaaminen. Vaikka ylipaino on kuortanelaisilla yläkoululaisilla yleisempää kuin muualla maassa, liikunnallisuus on lisääntynyt jonkin verran niin ala-asteella kuin yläkoulussakin ja yläkoululaiset syövät useammin koululounaan kuin ennen. Ahdistuneisuus on yläkoululaisilla lisääntynyt, mutta samalla yksinäisyys on vähentynyt.

Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrän lievä lasku kertoo Kuortaneen työikäisten hieman paremmasta hyvinvoinnista. Vertailukuntiin ja Etelä-Pohjanmaan maakuntaan verrattuna kuortanelaisien työkyvyttömyyseläketilastot näyttävät hyvinä, mutta prosentuaaliset osuudet ovat selkeästi koko maata korkeampia. Sairaspäivärahaa saaneiden osuus kasvoi jyrkästi kahden viime vuoden aikana koronan vuoksi.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen ikäihmisten määrä on laskussa. Vuonna 2022 vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalahoitoa saaneita yli 65-vuotiaita oli Kuortaneella muita verrokkeja vähemmän. Täyttä kansaneläkettä saa kuortanelaisista eläkeläisistä yhä huomattavasti suurempi osa kuin verrokeissa, mutta määrä on laskenut merkittävästi. Yksinasuvien ja omaishoidon piirissä olevien ikäihmisten määrä on laskenut hieman. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien yli 75-vuotiaiden määrä on noussut jyrkästi.

Kaikkien ikäryhmien terveyden ja turvallisuuden kehityksessä ei ole mainittavaa muutosta. Vapaa-aika puolella liikunnan TEA-viisarista Kuortane on saanut erittäin hyvät pisteet, mutta kulttuurin suhteen kunnassa on vielä kehitettävää.

1. Johdanto

Kunnan laaja hyvinvointikertomus on valtuustokausittain laadittava kuvaus hyvinvoinnista, terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa. Hyvinvointisuunnitelmasta säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä kuudennessa pykälässä. Lain mukaan kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa. Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Valtuustokaudella 2013–2017 kunnassa ei laadittu laajaa hyvinvointikertomusta, mutta valtuustokaudelle 2017–2021 laadittiin kunnan edellinen laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma. Edellinen kertomus ja suunnitelma valmistui kesällä 2018 ja nyt kyseessä oleva valtuustokauden 2021–2025 kertomus ja suunnitelma on laadittu kesällä 2023. Sekä edellisessä laajassa hyvinvointikertomuksessa että tässä uudessa hyvinvointikertomuksessa indikaattoritietoa on verrattu koko maahan, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan sekä vertailukuntiin: Alavuteen, Soiniin ja Ähtäriin. Vertailukuntien valinta voidaan perustella paitsi maantieteellisellä sijainnilla myös sillä, että nämä kyseiset kunnat ostivat sosiaali- ja terveystalvelunsa Kuusiolinnalla Terveystalvelu Oy:ltä ennen kuin sosiaali- ja terveystalvelut siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023. Koska hyvinvointikertomuksen on tarkoitus olla osa kunnan strategista työtä, tässä hyvinvointikertomuksessa käsitellään joiltain osin vuoden 2021 jälkeistä tietoa, jotta kertomuksen tietopohja olisi mahdollisimman relevantti.

2. Osa I väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2017–2021

Osa I käsittää hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kertomusosion. Luvussa 2.1. käsitellään Taloutta, HYTE-kerrointa, elinvoimaa sekä hyvinvointitietoa ikäryhmittäin. Ikäryhmien sisällä hyvinvointitieto on teemoiteltu alalukuihin. Indikaattoreihin pohjaavien tietojen jälkeen luvussa 2.2. arvioidaan edellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteitä, tavoitteita ja toimenpiteitä. Luvussa 2.3. käydään läpi hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyötä ja lopuksi luvussa 2.4. summataan yhteen keskeiset opit valtuustokaudelta 2017–2021.

2.1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

2.1.1. Talous, HYTE-kerroin ja elinvoima

Talous

Kuortaneen kunnan taloudellinen tilanne on hyvä. Valtuustokaudella 2017–2021 Kuortaneen valtionosuudet nousivat hieman, mutta niiden osuus nettokustannuksista pysyi suunnilleen samana. Vuonna 2021 Kuortane sai kaikista verrokeista eniten valtionosuuksia asukasta kohden (4071 € per asukas), ja myös valtionosuuksien prosentuaalinen osuus nettokustannuksista oli vuonna 2021 verrokeista korkein (55,4 %).

Vuosikatteen euromäärä asukasta kohden on valtuustokaudella laskenut (598 € → 396 €). Vuonna 2020 euromäärä asukasta kohden oli jopa 726, mikä johtui lähinnä koronasulusta. Sulun takia menot pienenevät merkittävästi ja sama trendi on nähtävissä kaikissa verrokeissa. Vuosikatteen prosentiosuus poistoista on puolestaan vähentynyt hieman vuodesta 2017 vuoteen 2021 (143 % → 131,7 %).

Lainakanta on valtuustokauden aikana kasvanut. Vuonna 2017 lainakanta oli 1919 euroa per asukas ja vuonna 2021 2738 euroa. Kuortaneen lainakanta on kuitenkin täysin omaa luokkaansa verrokkeihin nähden. Esimerkiksi vuonna 2021 Soinilla oli verrokeista toiseksi pienin lainakanta, joka oli 3902 euroa per asukas. Myös suhteellinen velkaantuneisuus on Kuortaneella kasvanut hieman, mutta on

myös paljon verrokkeja alhaisemmalla tasolla. Verotulot ovat puolestaan kasvaneet hieman. Vuonna 2017 verotulot asukasta kohden olivat 3108 euroa. Vuonna 2021 vastaava luku oli 3363.

HYTE-kerroin

Sote-uudistuksen myötä sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023 alkaen. Kunnilla on silti edelleen vastuu edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, mikä tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Lisäosan suuruus määräytyy prosessi-indikaattoreiden ja tulosindikaattoreiden perusteella. Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan toimia väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tulosindikaattorit kuvaavat nimensä mukaisesti kunnan tuloksia hyvinvoinnin edistämisen saralla. Prosessi-indikaattoreita on 15 ja tulosindikaattoreita on kuusi. Yhteensä indikaattoreita on siis 21 ja ne on pyritty valitsemaan niin, että ne kattaisivat mahdollisimman monta hyvinvoinnin osa-aluetta ja ikäryhmää. (Ks. kuva 1.)

Kuva 1. Kuntien HYTE-kerroin (Lähde: THL)

Tulosindikaattoreista lasketaan lisäksi skaalattu HYTE-indikaattori. Molemmilla, sekä alkuperäisellä että skaalatulla indikaattorilla voi olla vaikutus HYTE-kertoimeen. **Jos alkuperäinen tulosindikaattori on indikaattorikohtaisella tavoitetasolla, saa kunta skaalatusta indikaattorista automaattisesti sata pistettä. Jos alkuperäinen tulosindikaattori ei ole tavoitetasolla, määräytyy pistemäärä kahden viime mittausvuoden tulosten erotusten perusteella, joka suhteutetaan muissa kunnissa tapahtuneeseen muutokseen.** Pistemäärä viestii siis siitä, onko tulosindikaattorissa tapahtunut muutos suurempi vai pienempi kuin muissa kunnissa. Mitä suurempi pistemäärä on, sitä lähempänä kunta on tavoitetasoa.

Hieman suurempi osuus kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaista tunsi terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi vuonna 2021 kuin vuonna 2017 (Ks. luku 2.1.2.). Näin ollen skaalatussa HYTE-indikaattorissa on tapahtunut laskua. Vuonna 2020 Kuortaneen skaalattu pistemäärä oli 58, mutta vuosina 2021 ja 2022 se oli 40, mikä tarkoittaa sitä, että terveydentilan kokemuksen huononeminen yläkoululaisilla on suurempaa kuin muissa kunnissa (ks. taulukko 1). Kahdeksas ja yhdeksäsluokkalaisten ylipainokin on noussut valtuustokaudella 2017–2021 (ks. luku 2.1.2.), mutta skaalatun HYTE-indikaattorin mukaan Kuortaneen pisteet ovat nousseet eli vaikka kuortanelaisten nuorten ylipaino lisääntyi, nousu ei ollut yhtä suuri kuin muualla maassa. Ylipainosta Kuortane on saanut vuonna 2020 49 pistettä ja vuonna 2022 51 pistettä. (Ks. taulukko 2.)

Alue	2018	2020	2021	2022
Alavus	49	57	33	33
Kuortane	41	58	40	40
Soini	65	53	38	38
Ähtäri	20	57	25	25

Taulukko 1: Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

Alue	2018	2020	2021	2022
Alavus	50	56	54	54
Kuortane	45	49	51	51
Soini	77	51	46	46
Ähtäri	50	50	47	47

Taulukko 2: Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on laskenut valtuustokaudella 2017–2021 (ks. luku 2.1.3.), mutta myös HYTE-pisteet ovat kokonaisuudessaan laskeneet valtuustokauden aikana. Vuonna 2018 Kuortane on saanut sata pistettä, vuonna 2020 52 pistettä, vuonna 2021 44 pistettä ja vuonna 2022 65 pistettä. (Ks. taulukko 3.)

Alue	2018	2020	2021	2022
Alavus	48	53	47	47
Kuortane	100	52	44	65
Soini	47	45	43	54
Ähtäri	46	51	45	57

Taulukko 3: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on kasvanut, mutta on selkeästi maakunnan ja koko maan tasoa alhaisempi (Ks. luku 2.1.4.). Skaalatussa HYTE-indikaattorissa on puolestaan tapahtunut paljon heittelyä. Vuosina 2018 ja 2021 Kuortane on saanut indikaattorista sata pistettä, mutta vuonna 2020 Kuortane sai 46 pistettä ja vuonna 2022 42 pistettä. (Ks. taulukko 4.)

Alue	2018	2020	2021	2022
Alavus	57	53	29	55
Kuortane	100	46	100	42
Soini	39	58	24	62
Ähtäri	36	54	28	66

Taulukko 4: Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavien työikäisten määrä kunnassa on vähentynyt (ks. luku 2.1.4.). Vuonna 2017 9,3 % 25–64-vuotiaista saivat työkyvyttömyyseläkettä. Vuonna 2021 vastaava prosentti oli 7,4. Skaalatussa HYTE-indikaattorissa on puolestaan tapahtunut laskua. Vuonna 2018 pistemäärä oli 70 ja vuonna 2021 46. Vuonna 2022 pisteet olivat nousseet uudelleen ja Kuortane sai 59 pistettä. (Ks. taulukko 5.)

Alue	2018	2020	2021	2022
Alavus	72	42	43	50
Kuortane	70	52	46	59
Soini	83	27	48	44
Ähtäri	60	40	32	46

Taulukko 5: Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot yli 65-vuotiailla ovat olleet laskussa (ks. luku 2.1.5.) ja HYTE-indikaattorin pistemäärä on ollut nousussa. Vuonna 2018 skaalatun HYTE-indikaattorin pistemäärä oli 41 ja vuonna 2022 74. Vuonna 2022 Kuortaneen pisteet olivat kaikkia verrokkeja korkeammat. (Ks. taulukko 6.)

Alue	2018	2019	2021	2022
Alavus	52	45	39	68
Kuortane	41	29	38	74
Soini	97	34	22	56
Ähtäri	43	48	54	55

Taulukko 6: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Prosessi-indikaattorit koostuvat johtamiseen, seurantaan, arviointiin, resursseihin ja osallisuuteen liittyvistä indikaattoreista. Iso osa niistä pohjautuu kyselyille, joihin kunnassa on vastattu. Taulukkoon 7 on koottu prosessi-indikaattoreiden pistemääriä eri vuosilta. **Ne indikaattorit, joissa oli vuonna 2022 parannettavaa, on merkitty keltaisella ja ne, joissa tavoitetaso (100 pistettä) on saavutettu, on merkitty vihreällä.**

Indikaattori	2017	2019	2020	2021	2022
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	0	0	0	0
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan	100	0	0	100	100

väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista					
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	0	0	0	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	0	0	0	0	0
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	0	0	0	0	0
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	0 (2016)	100 (2018)	100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100 (2016)	0 (2018)	100	100	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	0 (2016)	0 (2018)	100	100	100
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	100 (2016)	100 (2018)	100	100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	0 (2016)	0 (2018)	100	100	100
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	90	87	87	100	100
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko kunnassa	9	54	54	57	57
Kouluissa on pitkät liikuntavälitunnit	58	64	64	65	65

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	0	22	22	55	55
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä – TEA, pistemäärä	-	100	100	0	0

Taulukko 7: Prosessi-indikaattorit

Jatkossa valtuustolle tullaan raportoimaan väestön elintavoissa tapahtuneista muutoksista vuosittain. Mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvointia taloussuunnitelmassa ovat kunnassa olemassa, mutta niitä olisi tarve selkiyttää. Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista, mutta myös tämän suhteen koetaan tarvetta ilmaista asiat selkeämmin. Tällä hetkellä kunnassa ei ole HYTE-koordinaattoria. Ennen hyvinvointialueelle siirtymistä HYTE-yhdyshenkilönä toimi koulukuraattori. Vastuualue tullaan jatkossa sisällyttämään kunnan liikuntasihteerin tehtäviin. Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä ei hyödynnetä asukasraateja tai -foorumeja säännöllisesti, mutta tarjolla on projektikohtaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Myös strategiatyössä hyödynnetään esimerkiksi asukaskyselyitä. Lisäksi on tehty valtuustoaloite osallistavan budjetoinnin käynnistämiseksi kunnassa.

Kuortaneen tulosindikaattoreiden keskiarvo oli vuonna 2018 62, vuonna 2020 48, vuonna 2021 53 ja vuonna 2022 55. Kokonaisuudessaan pisteet ovat siis laskeneet, mutta vuodesta 2020 suunta on ollut nousujohteinen. Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo on puolestaan noussut. Vuonna 2018 prosessi-indikaattoreiden keskiarvo oli 43 ja vuonna 2022 65. Korkeimmillaan keskiarvo on ollut vuonna 2021, jolloin pisteiden keskiarvo oli 66. Vuonna 2022 kunnan HYTE-kerroin oli 60 ja HYTE-kerroin euroa/asukas oli 17,1. HYTE-kertoimen arvo tuhansina euroina oli samaisena vuonna 60,2.

Elinvoima

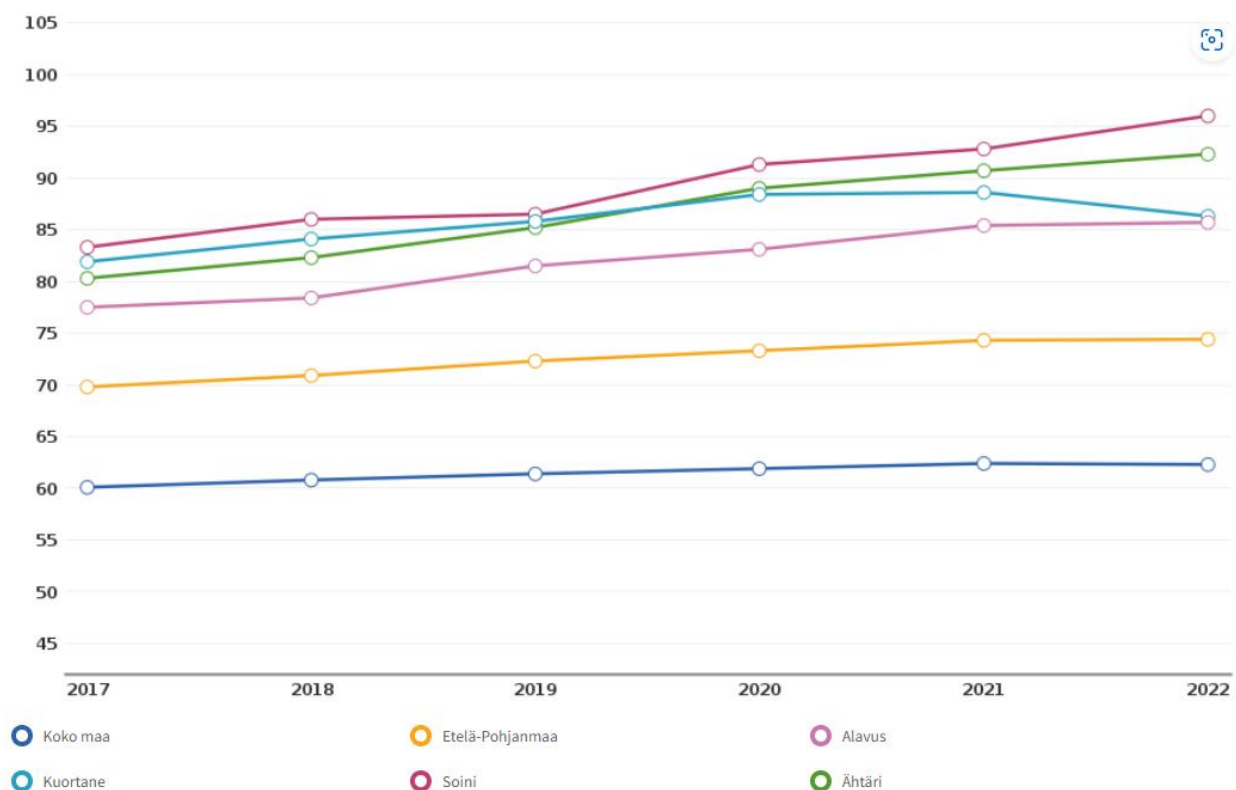
Väestö

Kunnan väkiluku on laskenut hieman vuodesta 2017 vuoteen 2022 ja laskun odotetaan jatkuvan. Vuonna 2017 kunnan väkiluku oli 3637 ja vuonna 2022 3437 henkilöä. Vuoden 2030 ennuste on 3204 henkilöä. Työikäisten määrä on pysynyt suunnilleen samana vuosien 2017 ja 2022 välillä, mutta vanhusten määrä on lisääntynyt ja samalla lasten määrä pienentynyt. Eniten kasvua on ollut yli 85-vuotiaiden ikäluokassa. Vuonna 2017 yli 85-vuotiaita väestöstä oli 4,9 % ja vuonna 2022 6 %. Vastaavasti eniten prosentuaalista laskua oli 0–6-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuonna 2017 0–6-vuotiaita oli 5,7 % väestöstä ja vuonna 2022 enää 5 %.

Huoltosuhte olikin hieman korkeampi vuonna 2022 kuin vuonna 2017 (81,9), mutta samalla vuoden 2022 huoltosuhte (86,3) oli jo pienempi kuin vuoden 2021 huoltosuhte (88,6). Kuortaneen huoltosuhteen kehitys on samankaltaista vertailukuntien kanssa, mutta huoltosuhte on selkeästi korkeampi kuin koko maassa ja Etelä-Pohjanmaan maakunnassa. (Ks. kuvaaja 1.)

Huoltosuhte, demografinen

info ind. 761 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 1: Huoltosuhte, demograafinen (Lähde: Sotkanet)

Syntyvyyden enemmisyys on laskenut jyrkästi koko maassa. Positiivista väestökehityksessä on kuitenkin se, että lähtömuutto on pienessä laskussa ja tulomuutto pienessä nousussa. Lapsiperheiden

määrä kokonaisuudessaan on pysynyt suunnilleen samana, mutta yhden vanhemman perheiden määrä on lisääntynyt. Samoin yhden hengen asutokuntien määrä on lievässä kasvussa. Väestön koulutustaso on noussut suunnilleen samaa tahtia verrokkien kanssa ja vuonna 2021 Kuortaneen koulutustaso oli jo kaikkia verrokkikuntia korkeampi. Vieraskielisten määrä kunnassa on hieman lisääntynyt.

Elinvoima

Kunnan pienituloisuusaste on valtuustokaudella hieman noussut. Vuonna 2017 pienituloisuusaste oli 13,5 ja vuonna 2021 14,2. Pienituloisuusaste on koko kauden ajan ollut suurempi kuin koko maassa ja Etelä-Pohjanmaalla, mutta myös kaikkia verrokkikuntia pienempi. Myös lasten pienituloisuusaste on nousussa. Vuonna 2021 lasten pienituloisuusaste oli 11,5, mikä oli vain hieman matalampi kuin koko maassa (11,9) ja Etelä-Pohjanmaalla (11,6). Kunnan Gini-kerroin on noussut hieman vuodesta 2017 vuoteen 2021 (23,5 → 25).

Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on laskenut valtuustokauden aikana (85 → 83 kotitaloutta) ja vuonna 2022 toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä oli jo 69. Sen sijaan yleistä asumistukea saavien kotitalouksien määrä on noussut (6,4 % → 10,4 %). Vuonna 2019 18–24-vuotiaista sai toimeentulotukea pitkäaikaisesti 2,5 % ja vuonna 2020 3,2 %. Myös toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden työkäisten määrä on noussut merkittävästi. Vuonna 2017 25–64-vuotiaista toimeentulotukea sai pitkäaikaisesti 0,5 % ja vuonna 2022 0,9 %.

Työttömyysaste on Kuortaneella pieni ja se on pienentynyt entisestään valtuustokauden aikana. Vuonna 2017 työttömiä oli 6,9 % työllisistä ja vuonna 2021 5,2 %. Vuonna 2020 osuus kohosi 7,7 prosenttiin, mikä voidaan selittää koronapandemialla. Vuonna 2022 työttömyysaste oli enää 3,8 %. Yleisen työttömyyden lisäksi rakenne- ja nuorisotyöttömyys ovat laskussa. Työllisten osuus väestöstä on kuitenkin pysynyt suunnilleen ennallaan.

2.1.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Hyvinvointi

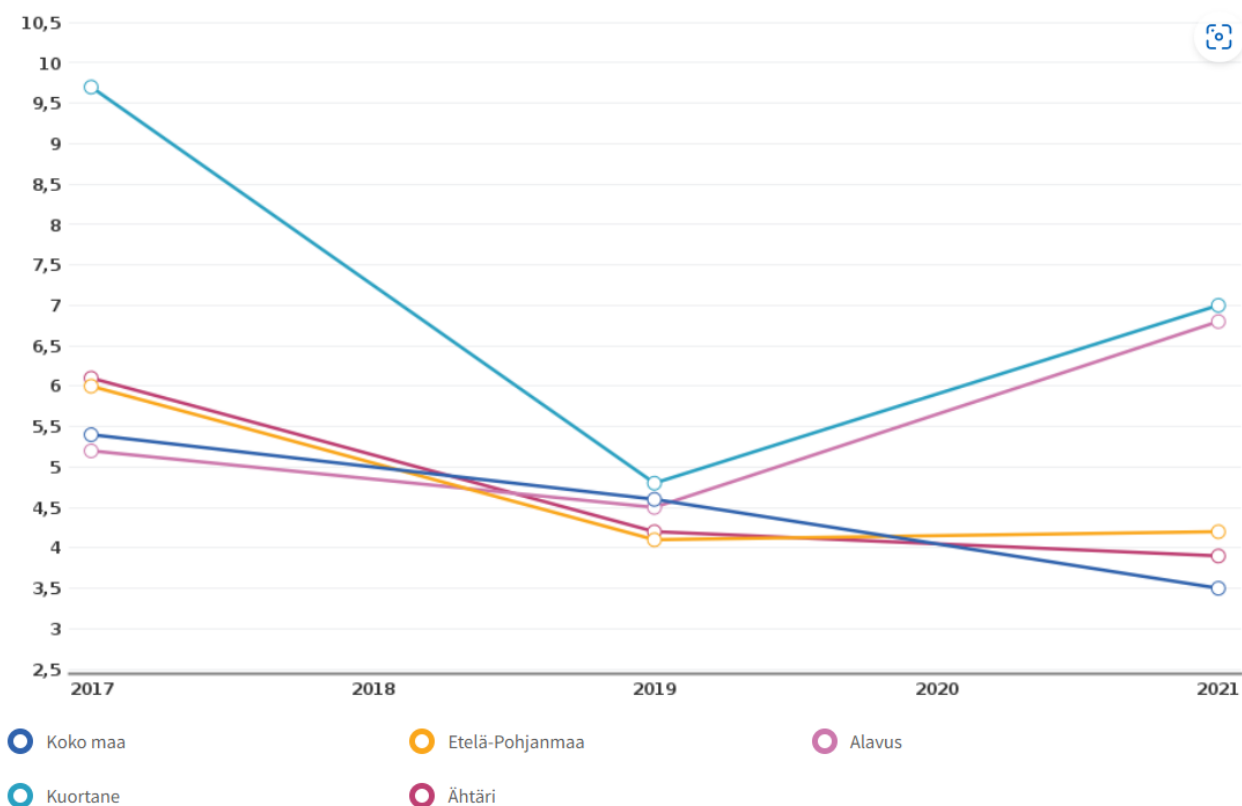
Elintavat elämänlaatu ja osallisuus

Valtuustokaudelle 2017–2021 laaditussa hyvinvointisuunnitelmassa yhdeksi tavoitteista nostettiin nuuskaamisen vähentäminen erityisesti toisen asteen opiskelijoiden osalta. Yläkoulussa nuuskan käyttö on lisääntynyt vuodesta 2017 vuoteen 2021 (0 % → 1,9 %), mutta oli vuonna 2021 silti alhaisempaa kuin koko maassa (3,8 %) tai Etelä-Pohjanmaan maakunnassa (3,7 %).

Tupakoivien yläkoululaisten määrä on laskenut vuodesta 2017 vuoteen 2023 (6,9 % → 4,2 %). Vuonna 2023 prosenttiosuus oli pienempi kuin koko maassa (5 %) ja Etelä-Pohjanmaalla (7 %). Tätä kehitystä voidaan pitää hyvänä. Alakoululaisten tupakkatuotteiden kokeilut ovat taas Kuortaneella kaikkia verrokkeja yleisempiä. Vuonna 2017 9,7 % alakoululaisista oli kokeillut tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran. Vuonna 2019 prosenttiosuus oli 4,8, mutta vuonna 2021 osuus oli kasvanut seitsemään prosenttiin. Samalla kaikissa muissa verrokeissa paitsi Alavudella määrä on laskenut tasaisesti (ks. kuvaaja 2).

Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4823 Sukupuoli: Yhteensä

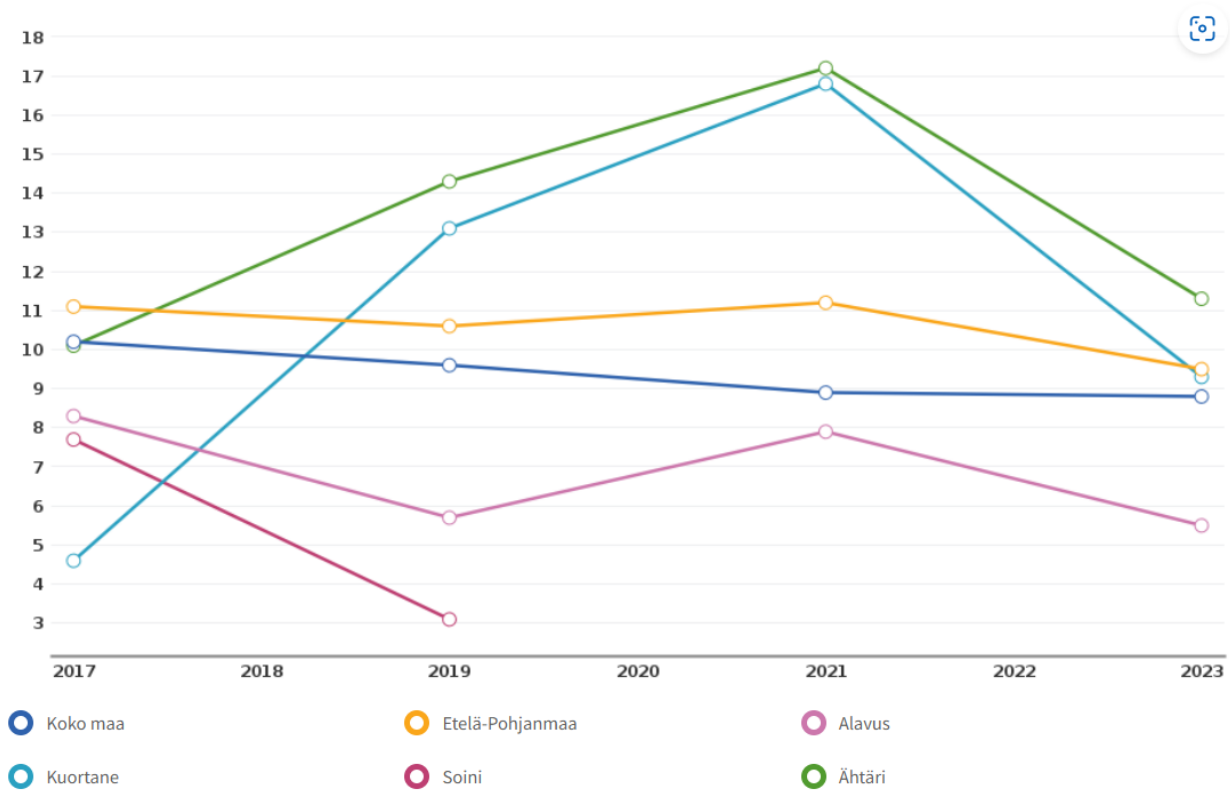

Kuvaaja 2: Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (Lähde: Sotkanet)

Yläkouluikäisten humalanhakuinen juominen on vähentynyt vuosien 2021 ja 2023 välillä. Vuonna 2017 kahdeksas ja yhdeksäsluokkalaisista tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa oli 4,6 %, vuonna 2021 16,8 % ja vuonna 2023 9,3 %. Osuus on siis edelleen korkeampi kuin vuonna 2017, mutta alhaisempi kuin vuonna 2021. Vuoden 2023 osuus oli jo alle Etelä-Pohjanmaan tason (9,5 %) ja vain hieman yli koko maan tason (8,8 %). (Ks. kuvaaja 3)

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 289 Sukupuoli: Yhteensä

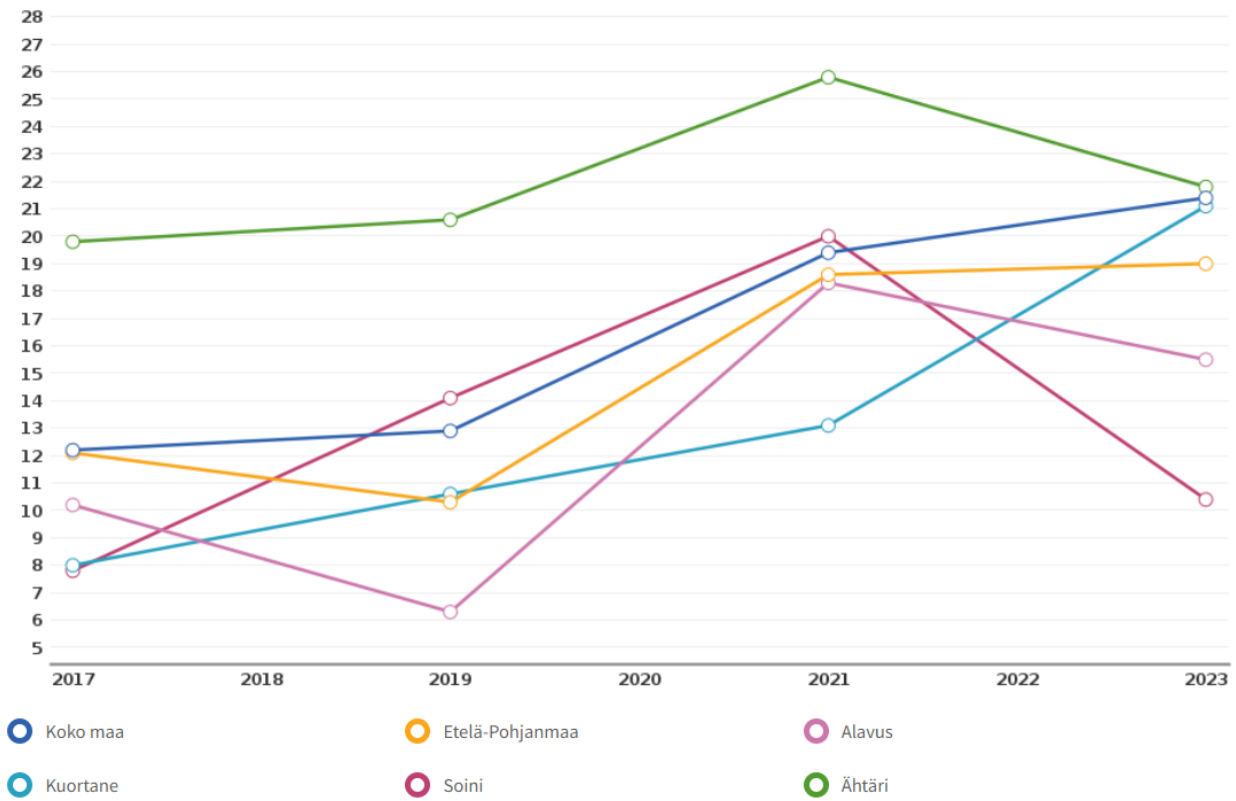

Kuvaaja 3: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Lähde: Sotkanet)

Yläkoululaisten keskivaikea tai vaikea ahdistuneisuus on sen sijaan lisääntynyt erittäin merkittävästi. Vuodesta 2017 vuoteen 2021 prosentuaalinen osuus on kasvoi maltillisemmin (8 % → 13,1 %), mutta vuodesta 2021 vuoteen 2023 kasvu on ollut suurempaa (13,1 % → 21,1 %) Vuonna 2021 Kuortaneen tilanne oli vielä kaikkia verrokkeja parempi, mutta vuonna 2023 Kuortane on noussut yli Soinin (10,4 %), Alavuden (15,5 %) ja Etelä-Pohjanmaan maakunnan (19 %). (Ks. kuvaaja 4.)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 328 Sukupuoli: Yhteensä

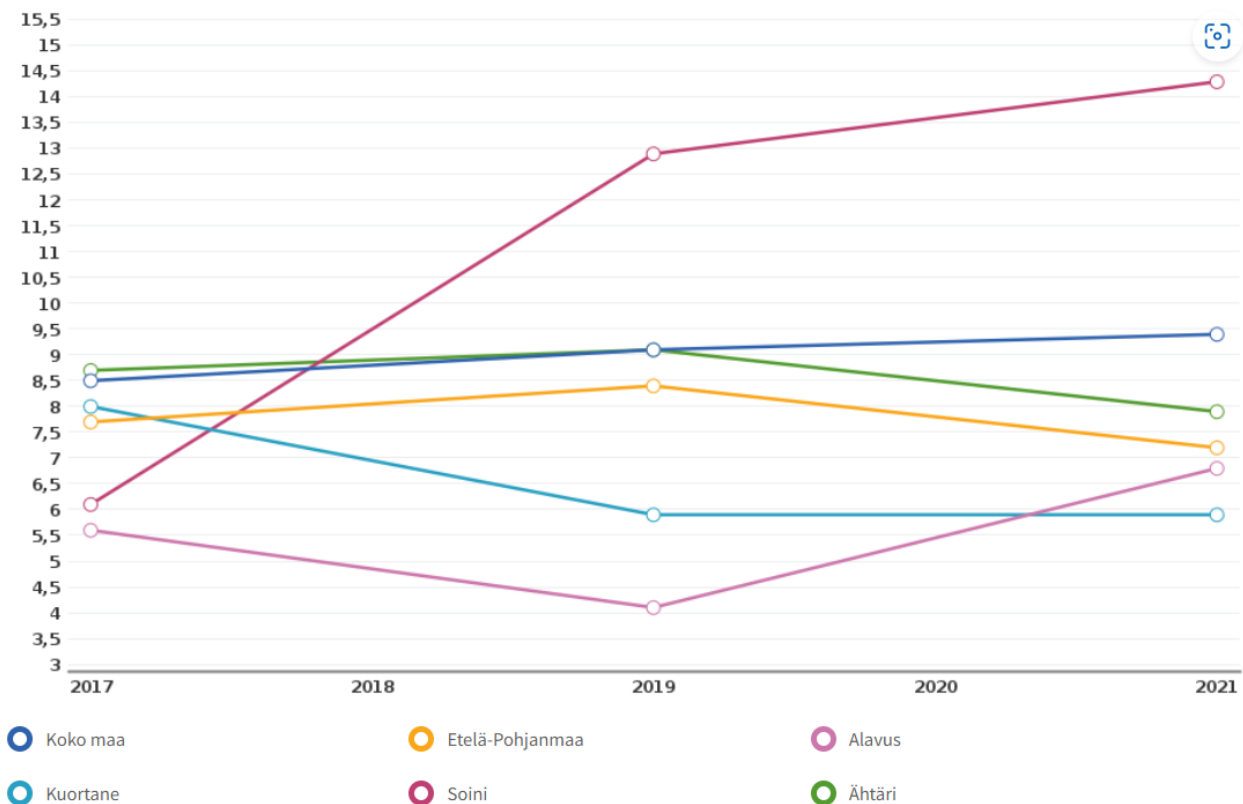

Kuvaaja 4: Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Lähde: Sotkanet)

Vaikka yläkoululaisilla esiintyy entistä enemmän ahdistuneisuutta, on yhä useammalla yläkoululaisella myös vähintään yksi läheinen ystävä. Vuonna 2017 8 %:lla kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista ei ollut yhtään läheistä ystävää, mutta vuonna 2021 vastaava prosenttiosuus oli 5,9, joka oli kaikista verrokeista matalin. (Ks. kuvaaja 5.) Kouluissa on kiinnitetty huomiota yksinäisiin oppilaisiin ja pyritty edistämään sitä, että jokaisella olisi vähintään yksi hyvä ystävä. Myös tukioppilastoiminnan kautta pyritään kitkemään yksinäisyyttä kouluissa.

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 292 Sukupuoli: Yhteensä

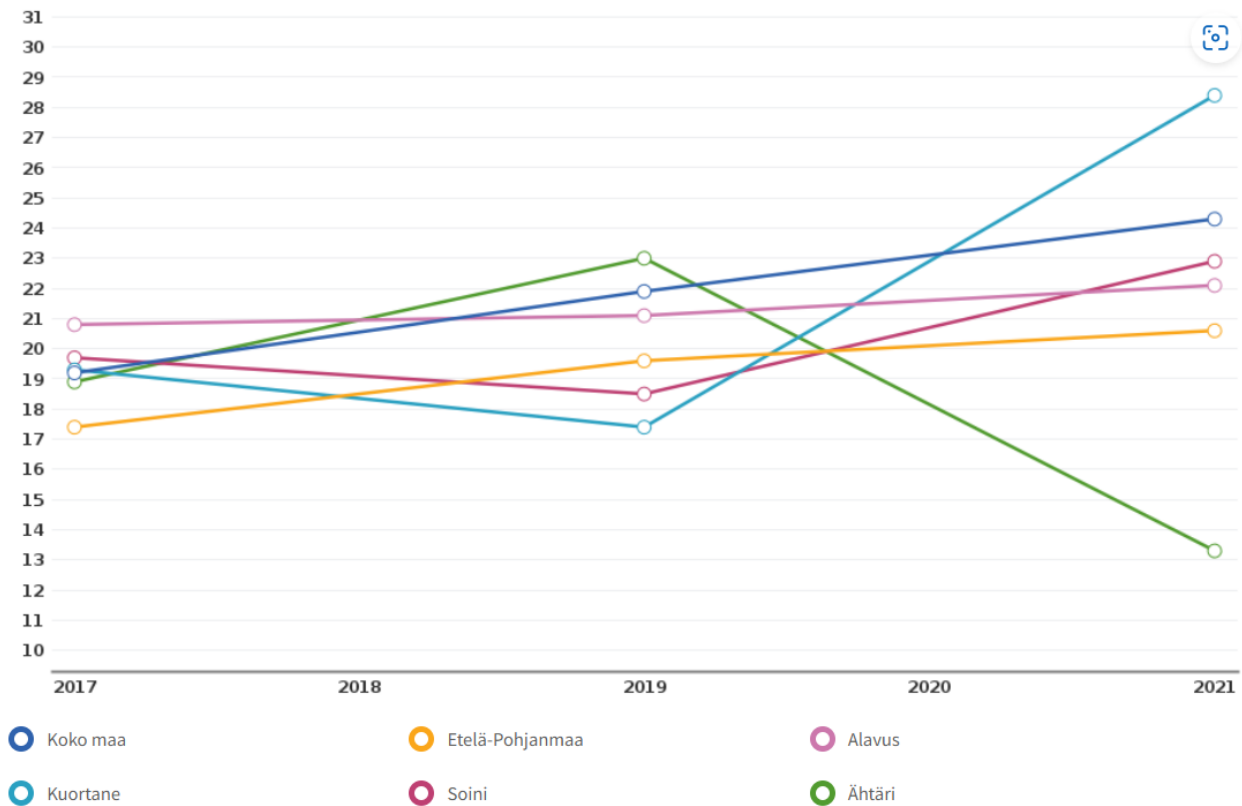
Kuvaaja 5: Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Lähde: Sotkanet)

Valtuustokauden 2017–2021 hyvinvointisuunnitelmassa yhtenä tavoitteena oli nuorten liikunnan lisääminen, erityisesti niiden poikien kohdalla, jotka eivät huippu-urheile. Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisissa, jotka harrastavat hengästyttävää liikuntaa korkeintaan kerran viikossa ei ole tapahtunut suurta prosenttiosuuden muutosta. Vuonna 2017 hengästyttävää liikuntaa harrasti korkeintaan kerran viikossa 29,5 % ja vuonna 2023 32,3 %.

Sen sijaan vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus kahdeksas ja yhdeksäsluokkalaisista on noussut merkittävästi. Vuonna 2017 vähintään tunnin päivässä liikkui 19,3 % ja vuonna 2021 28,4 %. (Ks. kuvaaja 6.) Vuonna 2021 Kuortaneen prosenttiosuus oli verrokeista korkein.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4727 Sukupuoli: Yhteensä

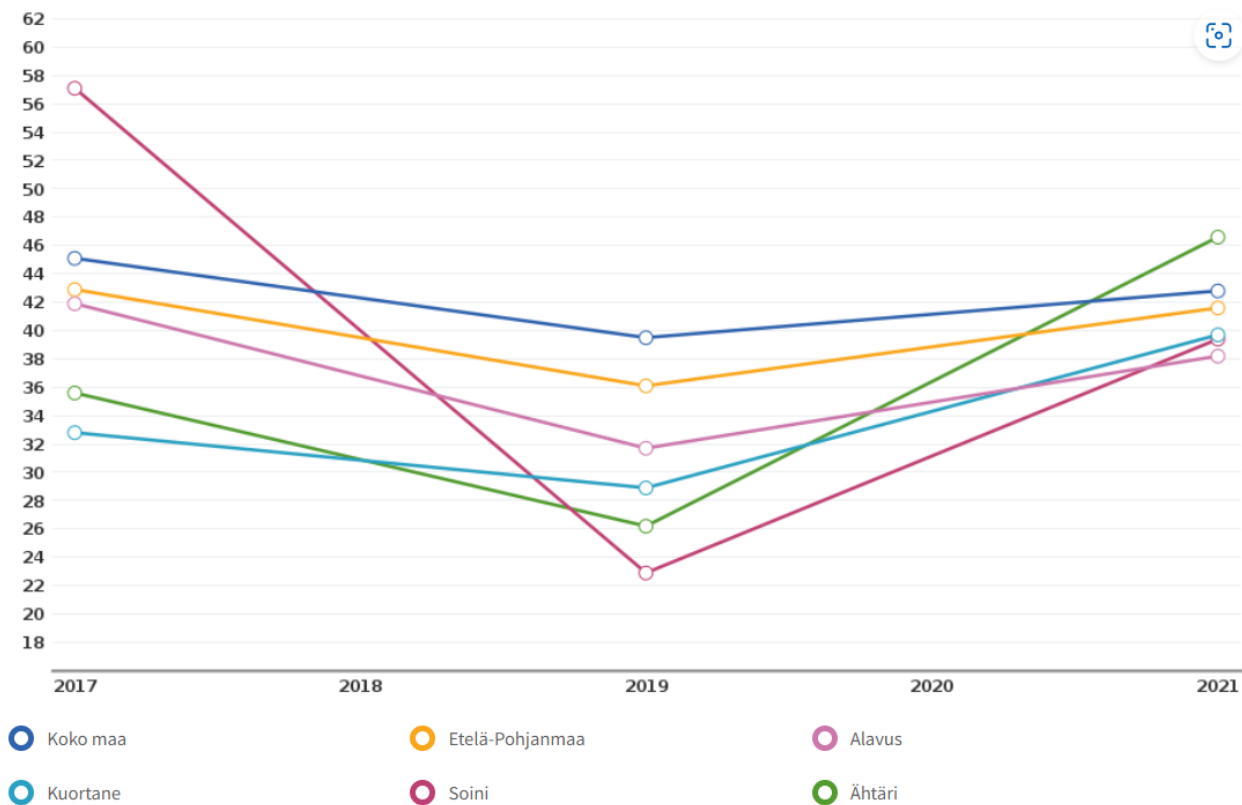

Kuvaaja 6: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (Lähde: Sotkanet)

Kuten kuvaajasta 7 voidaan havaita, myös alakoululaisten liikunta on lisääntynyt, muttei yhtä paljon kuin yläkoululaisilla. Vuonna 2017 tunnin päivässä liikkui 38,8 % neljäs- ja viidesluokkalaisista ja vuonna 2021 39,7 %. Prosenttiosuudet ovat selkeästi yläkoululaisia suurempia, mutta vertailussa Kuortaneen prosenttiosuus on hieman Etelä-Pohjanmaan maakunnan (41,6 %), koko maan (42,8 %) sekä Ähtärin (46,6 %) alapuolella.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4822 Sukupuoli: Yhteensä

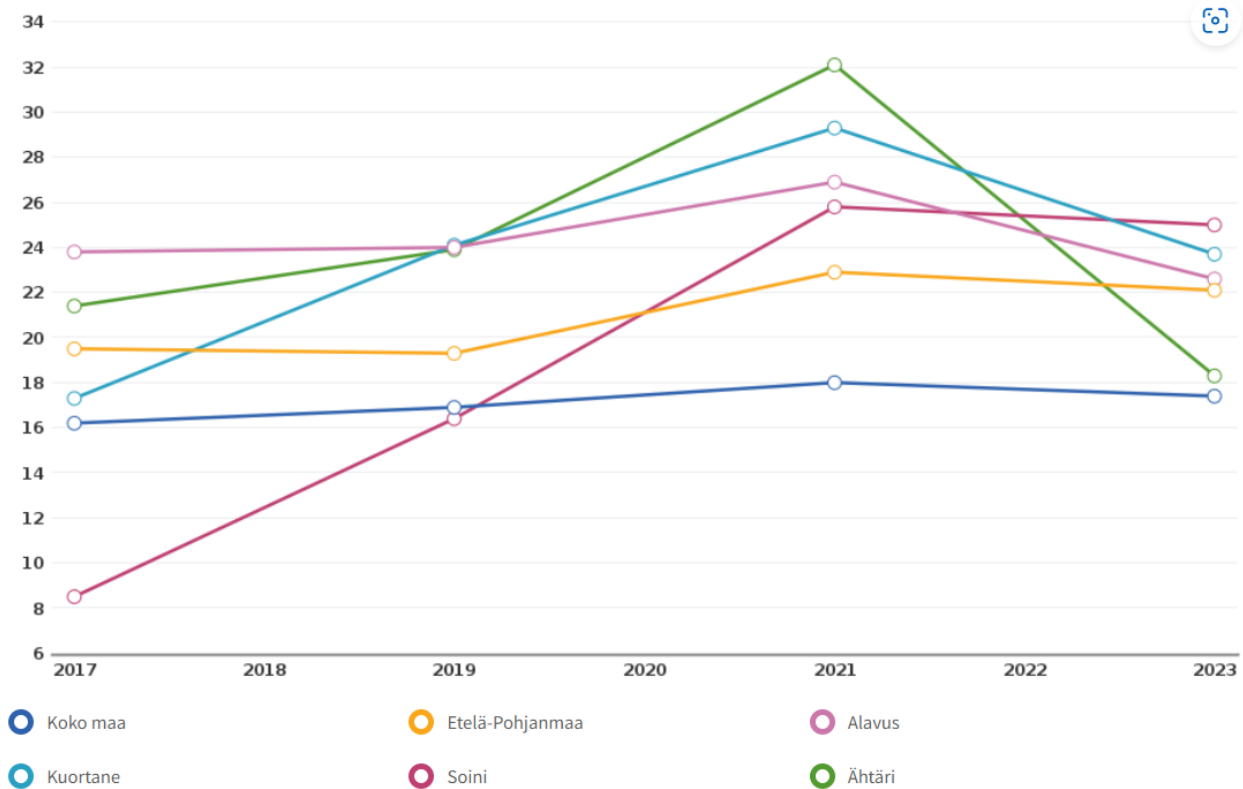
Kuvaaja 7: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (Lähde: Sotkanet)

Liikunnan lisääntymisen lisäksi yhä useampi yläkoululainen syö koululounaan. Vuonna 2017 28,4 % kahdeksas- ja yhdeksäsluokkien oppilaista ei syönyt koululounasta päivittäin, mutta vuonna 2021 vastaava prosentti oli 15,7. Vuoden 2021 prosenttiosuus oli kaikkia verrokkeja matalampi. Kouluissa on korostettu koululounaan syömisen tärkeyttä, ja yläkoululaiset ovat kehuneet ruokaa maistuvaksi, mikä varmasti vaikuttaa yläkoululaisten aktiivisuuteen kouluruokailussa. Viimeisimmässä koulujen asiakastytyväisyyskyselyssä kouluruoka sai kuitenkin jonkin verran moitteitakin.

Yläkoululaisten ylipaino on laskenut vuodesta 2021 vuoteen 2023. Vuonna 2017 ylipainoisia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista oli 17,3 % ja vuonna 2021 29,3 %. Vuonna 2023 ylipainoisia oli 23,7 % eli yhä enemmän kuin vuonna 2017, mutta suunta on parempaan. (Ks. kuvaaja 8). Kuortanelaisten nuorten terveydentilan kokemus on puolestaan pysynyt suunnilleen samana. Vuonna 2017 terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevia oli nuorista 19,5 % ja vuonna 2023 19,8 %.

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 3906 Sukupuoli: Yhteensä

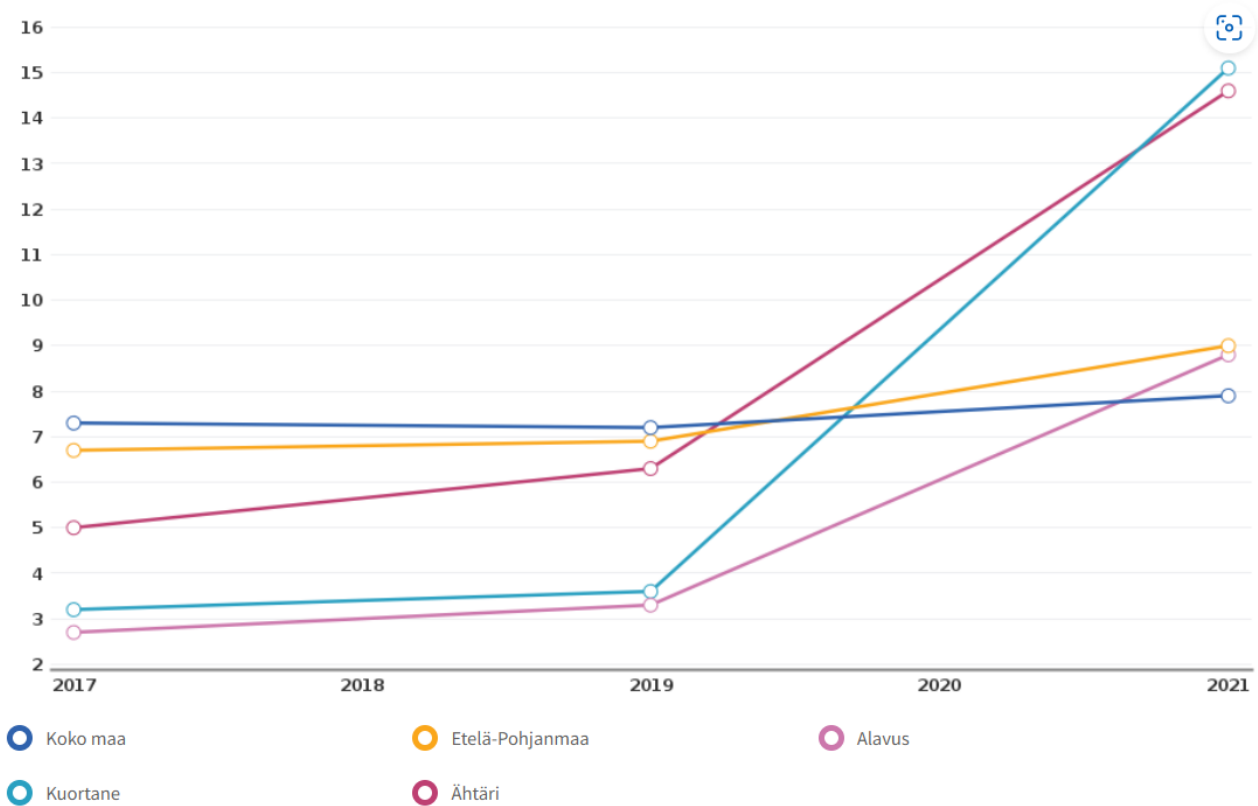
Kuvaaja 8: Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista. (Lähde: Sotkanet)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusaamisen määrä alakouluissa on kasvanut viime valtuustokaudella erittäin merkittävästi. Vuonna 2017 vain 3,2 % alakoululaisista koki kiusaamista vähintään kerran viikossa, mutta vuonna 2021 vastaava prosentti oli 15,1. Vielä vuonna 2019 kiusaaminen oli Kuortaneen alakouluissa vähäisempää kuin koko maassa, Etelä-Pohjanmaalla ja vertailukunnista Ähtärissä. Vuonna 2021 Kuortaneen prosenttiosuus oli jo kaikkia verrokkeja korkeampi. (Ks. kuvaaja 9.)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4834 Sukupuoli: Yhteensä

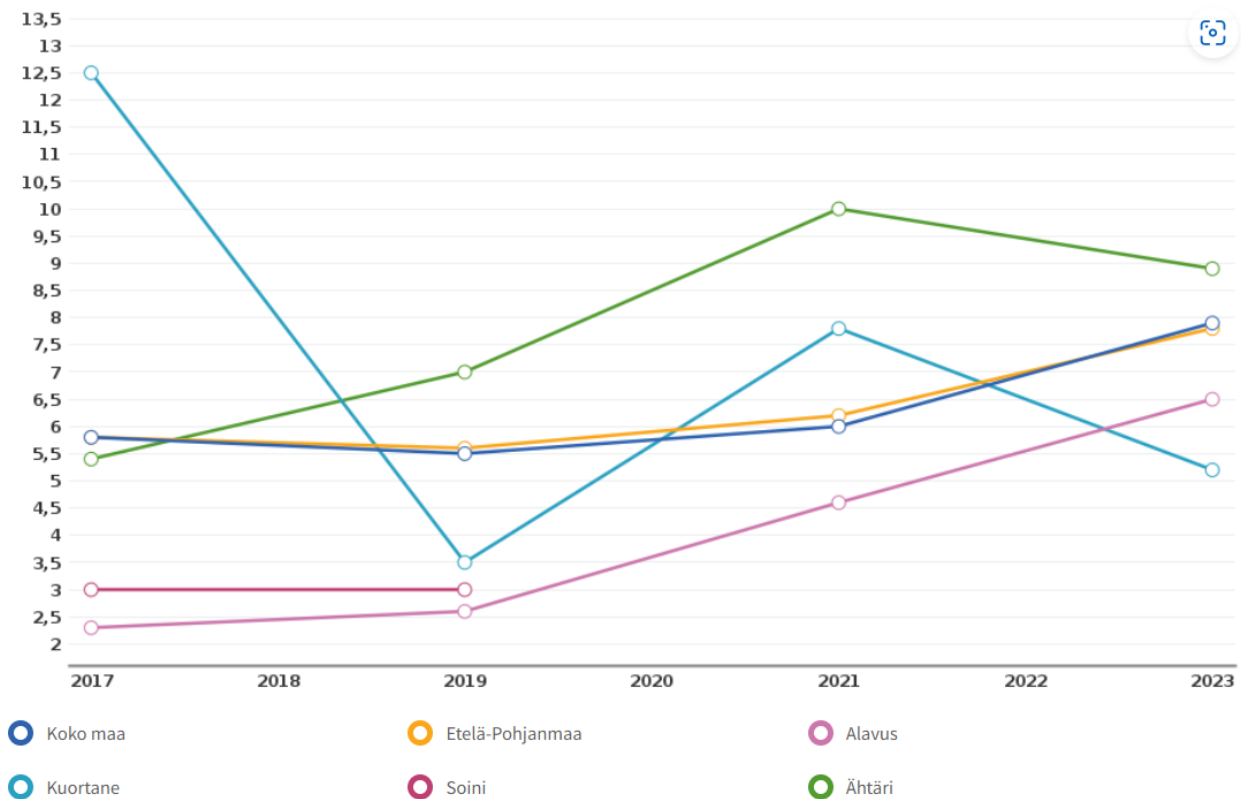

Kuvaaja 9: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (Lähde: Sotkanet)

Yläkoulussa koulukiusaaminen on sen sijaan lähtenyt laskuun. Vuonna 2017 yläkoululaisten keskuudessa vähintään viikoittain kiusaamista kokevien osuus oli peräti 12,5 prosenttia, mutta vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä se oli laskenut 3,5 prosenttiin. Kiusaamiskokemusten määrä kuitenkin kasvoi uudelleen vuodelle 2021, jolloin se oli 7,8 %, kun koko maan vastaava prosentti oli 6 ja Etelä-Pohjanmaan 6,2. Verrokkikunnista vain Ähtärissä prosenttiosuus oli vuonna 2021 Kuortanetta korkeampi. Vuonna 2023 kiusattujen määrä laski jälleen ja oli 5,2 %, joten suunta on jälleen oikea. (Ks. kuvaaja 10.)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 1514 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 10: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista. (Lähde: Sotkanet)

Kiusaajien määrä kouluissa ei ole kuitenkaan noussut vaan päinvastoin laskenut. Yhteiskoulussa vuonna 2017 kiusaamiseen osallistui viikoittain 6,9 prosenttia ja vuonna 2019 vain 1,9 prosenttia. Kun kiusattujen määrä kasvaa ja kiusaajien määrä pienenee, se ei automaattisesti viesti siitä, että kiusaajina toimisi entistä pienempi ryhmä, vaan se voi viestiä myös siitä, etteivät kiusaajat tunnista kiusaavansa. Tämän vuoksi onkin tärkeää panostaa koulujen yhteishenkeen, lasten tunnetaitoihin ja autettava lapsia tunnistamaan kiusaaminen oli sitten itse kiusaaja, kiusattu tai sivustakatsoja.

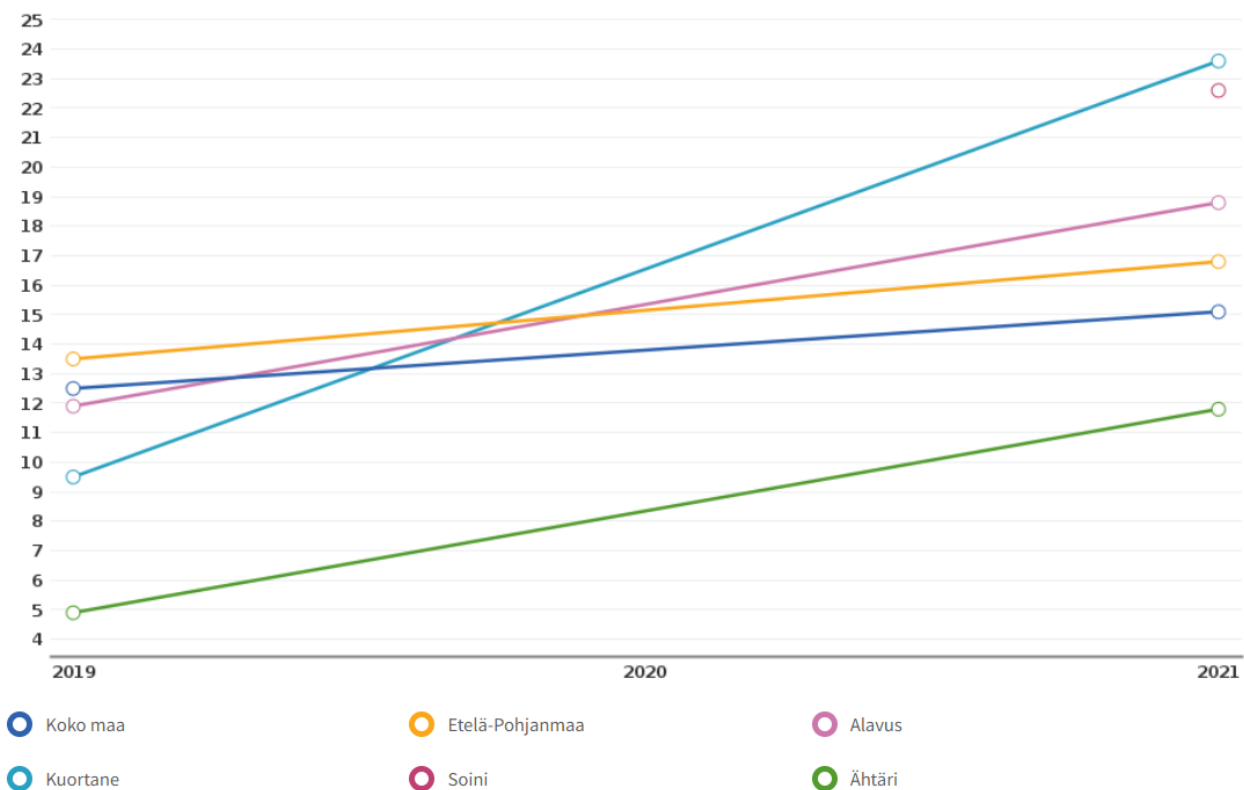
Kiusaamisen ja syrjinnän kitkemisen tarve on Kuortaneella tunnistettu ja toimiin on jo ryhdytty. Tammikuussa 2022 jätettiin kunnanvaltuustossa aloite rasismien, kiusaamisen ja epäasiallisen kielenkäytön kitkemiseksi kunnassa. Kampanja sai nimekseen Kaikkien Kuortane ja paikallisille lapsille ja nuorille järjestettiin kampanjan logon suunnittelukilpailu. Peruskoulun molemmilla asteilla järjestyssääntöjä on tiukennettu, rangaistuksia kovennettu ja yläkouluun on perustettu erillinen kurinpitoryhmä. Kouluissa järjestetään myös ryhmäytymistä edistävää kivaa yhteistä tekemistä.

Syksyisin ja keväisin toteutetaan koulujen omat kyselyt ja ainakin ensimmäisen kyselyn perusteella vaikuttaisi siltä, että kiusaaminen on jo vähentynyt. Lisäksi vuoden 2023 aikana ollaan palkkaamassa nuorisotyöntekijää peruskouluun ja lukioon, ja henkilökunnan kouluttamisessa panostetaan positiiviseen pedagogiikkaan. Kampanja jatkuu edelleen ja tavoitteena on, että paikallisessa kyselyssä havaittu kehitys jatkuu. Ainakin yläkoulun vuoden 2023 tulokset voisivat viitata siihen, että kampanja on ollut toimiva.

Kouluväkivallan lisäksi lapset kohtaavat väkivaltaa kotona. Etelä-Pohjanmaan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa (2022) nostetaan esille, kuinka Etelä-Pohjanmaalla alakouluikäiset lapset kokevat kouluterveyskyselyn perusteella keskusteluyhteyden vanhempiin hyväksi, mutta samalla he kokevat enemmän fyysistä väkivaltaa kuin muualla maassa. Kuortaneella neljäs- ja viidenluokkalaisten kouluterveyskyselytulokset ovat maakuntaa heikommalla tasolla. Jopa 23,6 % neljäs- ja viidesluokkalaisista oli vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan kokenut väkivaltaa vanhemman tai muun huolta pitävän aikuisen taholta. (Ks. kuvaaja 11.)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

info ind. 4890 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 11: Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokanoppilaista (2019-) (Lähde: Sotkanet)

Yläkoululaisten suhteen tilanne on sekä Kuortaneella että maakunnassa parempi. Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista fyysistä väkivaltaa huolta pitävien aikuisten taholta oli kokenut vuonna 2021 9,9 %, mikä on alle koko maan (12,5 %) ja Etelä-Pohjanmaan (12,2 %) tason. Suunta on myös ollut laskeva valtuustokauden aikana.

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä on valtuustokaudella ollut kasvussa. Vuonna 2017 ilmoituksia tehtiin 52 kappaletta ja vuonna 2021 83. Kasvu johtuu osaltaan siitä, että vaikka lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnyks on edelleen kouluissa korkea, opettajilla on niiden tekemiseen tiukempi ohjeistus kuin ennen. Lastensuojeluilmoitus voi mahdollistaa lapselle hänen tarvitsemansa tuen, joten määrän kasvua ei pidä nähdä vain negatiivisessa valossa vaan myös aktiivisena puuttumisena lasten ja nuorten ongelmiin. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on valtuustokaudella laskenut yhdestä prosentista 0,9 prosenttiin ja prosenttiosuus on vertailukohteita pienempi. Samalla huostaanotettujen tai kiireellisesti sijoitettujen määrä on noussut 0,7 prosentista 0,8 prosenttiin, mutta osuus on verrokkeja pienempi.

Palvelut

Varhaiskasvatus

Vuonna 2023 Kuortaneella toimii yksi päiväkotitoimi, jolla on sateliittiryhmä Leppälänkylässä. Päiväkodin lisäksi kunnassa on kolme ryhmäperhepäivähoidon yksikköä. Kunnassa järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa (APIP) 1–2-luokkalaisille Alvarin ja Yljoen kouluissa sekä koululaisten kesähoitoa 0.–2.-luokkalaisille koulujen kesäloman aikana. Lisäksi kunta järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa 5.–9.-luokkalaisille erityisoppilaille yhteiskoululla pois lukien heinäkuun ja elokuun alku, jolloin toiminnasta vastaa hyvinvointialue. Tilastojen mukaan varhaiskasvatuksen piirissä olevien 3–5-vuotiaiden lasten prosenttiosuus on pysynyt noin 80 prosentissa koko valtuustokauden 2017–2021. Luku on samansuuntainen verrokkien kanssa. Käytännössä melkein kaikki lapset ovat varhaiskasvatuksen piirissä.

Varhaiskasvatuksen palveluihin ollaan Kuortaneella erittäin tyytyväisiä. Vuonna 2021 toteutetun varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyyskyselyn vastauksien keskiarvoksi saatiin 4,3 / 5 ja vuonna

2023 vastaava luku oli jo 4,4. Varhaiskasvatuksessa oli viime valtuustokaudella käytössä Ilo kasvaa liikkuen -ohjelma ja se on juurtunut osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. Kuortaneen varhaiskasvatuksessa on erinomaiset puitteet lasten liikuntakasvatukselle.

Vapaa-aika

Kuortaneella on monipuoliset harrastamisen mahdollisuudet lapsille ja nuorille. Kuortaneen urheiluopiston laajentuminen ja uuden Alvarin koulun valmistuminen vuonna 2021 ovat laajentaneet urheilupaikkojen tarjontaa ja näin helpottaneet urheiluseurojen toimintaa. Etenkin lapsille on ryhmiä urheiluseuroissa. Kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuden harrastaa musiikkia ja kuvataidetta. Parhaillaan taiteen perusopetukseen osallistuu 13 alle 18-vuotiasta lasta ja nuorta. Uudet nuorisotilat valmistuivat vuoden 2019 alussa ja ovat tarjonneet lapsille ja nuorille uuden paikan viettää vapaa-aikaa. Vuonna 2017 55,3 % kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista koki, että asuinalueella ei ollut tarpeeksi oleskelutiloja nuorille. Vuonna 2019 prosenttiosuus oli 21 ja vuonna 2021 39,8. Vaikka prosenttiosuus on lähtenyt uudelleen nousuun, on se huomattavasti pienempi kuin vuonna 2017.

Kuortaneella on käytössä harrastamisen Suomen -malli, jonka puitteissa kouluissa on järjestetty kerhoja lasten toiveiden mukaan. Alakouluissa ryhmät ovat toteutuneet hyvin, mutta yläkoulussa oppilaiden houkuttelu toimintaan on välillä koettu haasteelliseksi.

2.1.3. Nuoret ja nuoret aikuiset

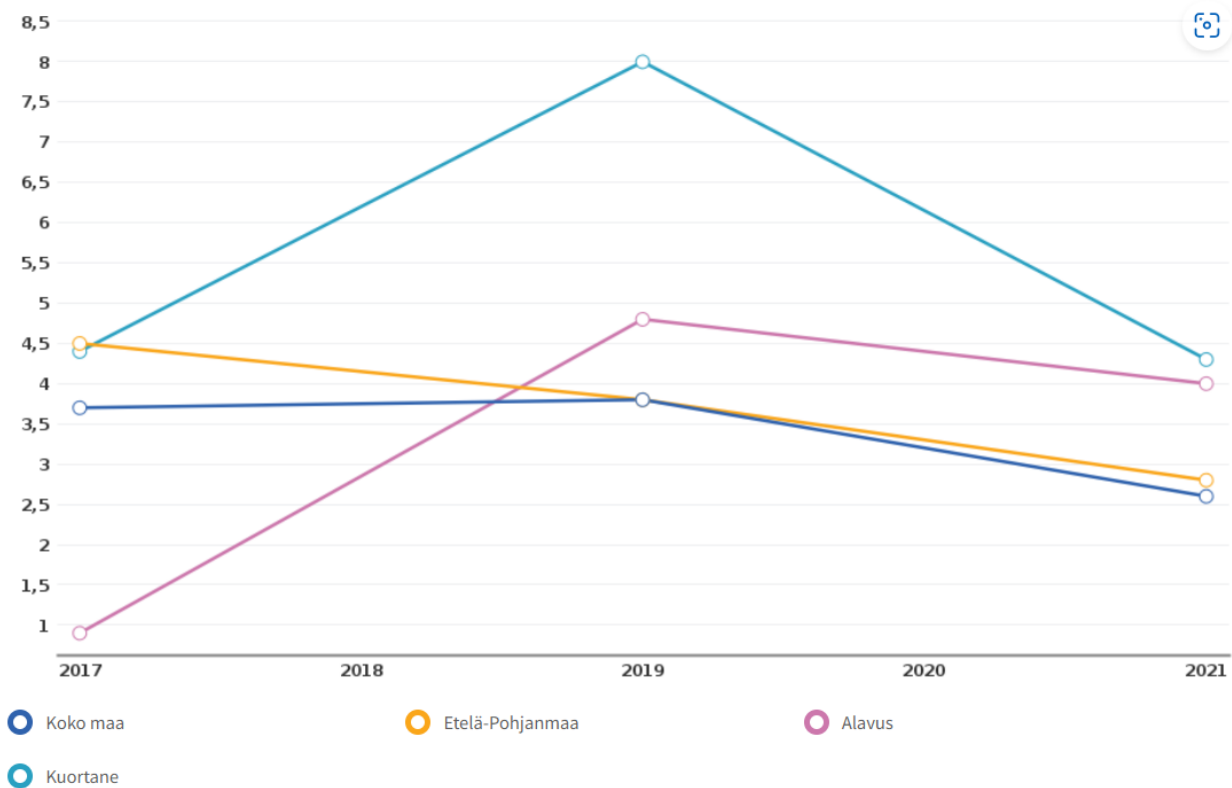
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kuortaneella lukiolaiset nuuskaavat enemmän kuin koko maassa keskimäärin ja määrä on valtuustokaudella heitellyt. Vuonna 2017 nuuskaa käytti lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista 4,4 %, vuonna 2019 8 % ja vuonna 2021 4,3 %. Kokonaisuudessaan nuuskan käytössä ei ole siis tapahtunut merkittävää muutosta. Lukiolaisten nuuskan käyttö on silti huomattavasti muuta maata ja Etelä-Pohjanmaata suurempaa. (Ks. kuvaaja 12.) Päivittäin tupakoivien osuus on pysynyt suunnilleen samana ja oli vuonna 2021 2,2 %, mikä on hyvin lähellä koko maan vastaavaa prosenttiosuutta (2,3) ja Etelä-Pohjanmaan vastaavaa osuutta (2,4).

Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

info ind. 344 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 12: Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. (Lähde: Sotkanet)

Lukiolaisten humalanhakuinen juominen on kasvussa. Vuonna 2017 tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa oli 7,8 %, mikä oli selkeästi alle koko maan (18,1 %) ja Etelä-Pohjanmaan (16,1 %) tason. Vuonna 2021 prosenttiosuus oli Kuortaneella 15,4, koko maassa 14,9 ja Etelä-Pohjanmaalla 14,5. Vaikka Kuortane ei vielä eroa paljon koko maan ja maakunnan tasosta, on Kuortaneen kehitys tasaisen nousujohteista toisin kuin verrokeissa. Laittomia huumeita oli vuonna 2017 kokeillut 3,5 % lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista. Vuonna 2019 prosenttiosuus oli 7,9, mutta vuonna 2023 määrä on laskenut 1,7 prosenttiin.

Lukiolaisten ahdistuneisuus ja yksinäisyys ovat kehittyneet hyvin samaan tapaan kuin yläkoululaisilla. Vaikeaa tai keskivaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden osuus nousi vuodesta 2017 vuoteen 2021 merkittävästi (5,4 % → 15,6 %). Osuus on silti selkeästi alhaisempi kuin verrokeissa. Vielä vuonna 2017 8,7 % lukiolaisista oli vailla yhtään läheistä ystävää. Vuonna 2021 vastaava luku oli 4,3 %. Koska suurin osa lukiolaisista tulee muualta Suomesta, luvun voisi olettaa olevan

korkeampi, mutta koska kaikissa kouluissa on panostettu entistä enemmän ryhmytymiseen, on lukiolaisten yksinäisyyttä onnistuttu vähentämään.

Koska Kuortaneen lukio on valtakunnallisen erityistehtävän saanut urheilulukio, on oletettavaa, että lukiolaiset liikkuvat enemmän kuin maassa keskimäärin, mutta kuten ala- ja yläkoulussa, myös lukiossa liikkuvien nuorten määrä on lisääntynyt. Vuonna 2017 hengästyttävää liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa harrasti 17,4 % vuonna 2021 vastaava luku oli 11,8 %. Vuoden 2021 prosenttiosuus oli selkeästi Etelä-Pohjanmaan (26,1) ja koko maan (26,2) osuuksia matalampi. Myös päivittäisen liikkumisen määrä on noussut. Vuonna 2017 45,2 % liikkui päivittäin vähintään tunnin ja vuonna 2021 vastaava prosenttiosuus oli 60,2. Muutos on merkittävämpi kuin missään verrokeista. Liikunnan lisääntymisen lisäksi yhä harvempi lukiolainen on ylipainoinen. Vuonna 2017 22,9 % lukiolaisista oli ylipainoisia ja vuonna 2021 19,6 %. Vuonna 2017 prosenttiosuus oli suurempi kuin verrokeissa, mutta vuonna 2021 vain koko maan prosentti oli vertailussa Kuortanetta alempana.

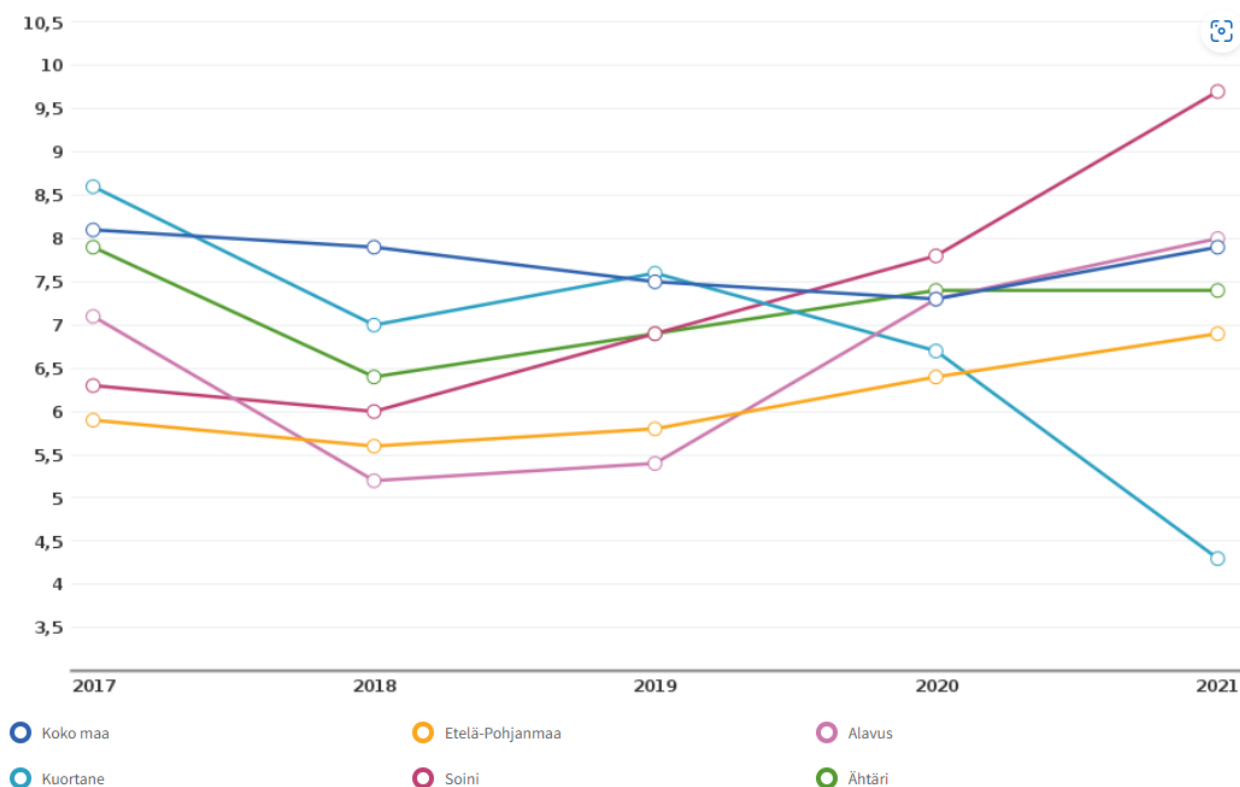
Liikunnan lisääntymisestä ja ylipainon vähentymisestä huolimatta vuodesta 2019 vuoteen 2021 lukiolaisten terveydentilan kokemuksessa tapahtui jyrkkää negatiivista muutosta. Lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi vuonna 2017 12,3 %, vuonna 2019 11,3 % ja vuonna 2021 23,9 %. Osuus on matalampi kuin verrokeissa ja myös verrokeissa on ollut selkeää kasvua vuodesta 2019 vuoteen 2021. Näin ollen koronapandemia on varmasti ollut ainakin yhtenä vaikuttimena prosenttiosuuden nousussa.

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Vuodesta 2017 vuoteen 2021 koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on laskenut. Vuonna 2017 koulutuksen ulkopuolelle jääneitä ikäryhmässä oli 8,6 %, mikä oli kaikkia verrokkeja korkeampi. Vuonna 2021 Kuortaneen prosenttiosuus oli 4,3, mikä oli puolestaan kaikkia verrokkeja alhaisempi. Vuoden 2021 taso oli jo lähellä vuoden 2016 tasoa (4,2 %), mikä oli selkeästi vuotta 2017 alhaisempi. (Ks. kuvaaja 13.)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 3219 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 13: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Lukiossa kiusaaminen on kokonaisuudessaan vähentynyt. Kun kiusaamista oli vuonna 2017 enemmän kuin verrokeissa, oli sitä vuosina 2019 ja 2021 vähemmän kuin verrokeissa. Pitkällä aikavälillä lukion kiusaamisprosentissa on tapahtunut paljon heittelyä, joten lukiossa kiusaamisen kehityksestä ei voida vetää varsinaisia johtopäätöksiä.

Rikoksista syylliseksi epäillyissä 15–17-vuotiaissa oli piikki valtuustokaudella 2017–2021. Koko maassa ja Etelä-Pohjanmaan maakunnassa suunta on ollut hienoisesti nouseva, mutta Kuortaneella rikoksista syylliseksi epäiltyjä alaikäisiä tuhatta samanikäistä kohti oli vuonna 2017 35,7, vuonna 2019 162,2 ja vuonna 2021 150,7. Vuonna 2022 luku on ollut jo selkeästi matalampi: 75,9. Tilastoa on kerätty vuodesta 2009 ja vuoden 2019 luku on Kuortaneen korkein. 18–20-vuotiaiden rikoksista syylliseksi epäiltyjen määrä on puolestaan heitellyt paljon. Vuonna 2017 epäiltyjä tuhatta vastaavan

ikäistä kohden oli 51, vuonna 2020 166,7. Vuonna 2021 luku oli kuitenkin laskenut (54,5) ja vuodelle 2022 noussut uudelleen (112,9). Näitä tilastoja tulkittaessa on kuitenkin otettava huomioon, että yksi tekijä saattaa olla epäiltynä useammasta rikoksesta.

Palvelut

Kuusiokunnissa toimii oma Ohjaamo, joka on perustettu vuonna 2019. Ohjaamo on alle 30-vuotiaille suunnattu palvelu, jonka tarkoituksena on tarjota matalan kynnyksen tukea nuorille ja nuorille aikuisille. Nuori voi kävellä sisään Ohjaamoon ja Ohjaamon työntekijä pyrkii auttamaan nuorta häntä askarruttavissa asioissa, liittyi se sitten työhön, koulutukseen tai arjen haasteisiin. Kuusiokuntien Ohjaamo toimii Kuortaneella nuorisotilojen yhteydessä erillisessä huoneessa, jossa työntekijä päivystää joka torstai kahden tunnin ajan. Asiantuntijoiden vierailusta Ohjaamoon sovitaan erikseen. Vaikka toiminta aloitettiin viime valtuustokauden puolella, toiminta ei lähtenyt kunnolla käyntiin koronan vuoksi. Päivystysaika oli olemassa jo vuonna 2019, mutta toiminta oli lähinnä nimellistä, eikä Ohjaamossa käynyt vierailevia asiantuntijoita.

Maaliskuussa 2022 kuntaan palkattiin vapaa-aikasihteeri, joka on lähtenyt kehittämään Ohjaamon toimintaa. Erityisesti Ohjaamon kautta tarjottava TE-keskuksen ammatinvalintapsykologin palvelu on saanut kiitosta kouluilta ja nuorilta itseltään. Ohjaamossa on järjestetty myös esimerkiksi asiakaspalvelukoulutus yhdessä etsivän nuorisotyön kanssa. Ohjaamon toimintaa voisi kuitenkin kehittää edelleen erityisesti verkostojen osalta. Ohjaamon toiminnan kehittämällä voi myös olla positiivisia vaikutuksia nuorisotyöttömyyden vähentämiseen.

2.1.4. Työikäiset

Hyvinvointi

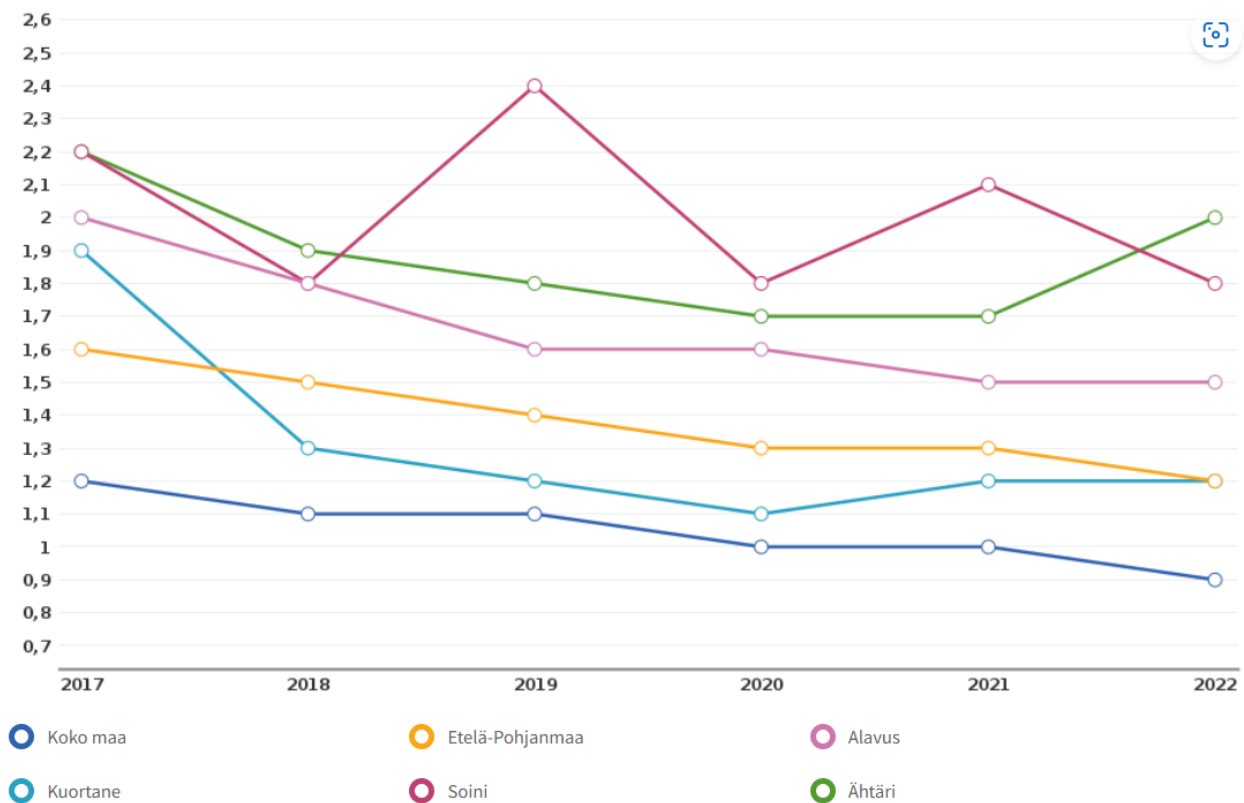
Elämäntavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kokonaisuudessaan valtuustokaudella 2017–2019 kuortaneelaisten työikäisten terveys on parantunut hieman. Vuonna 2017 työkyvyttömyyseläkettä tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä sai 1,9 % 16–64-vuotiaista. Vuonna 2021 vastaava prosenttiosuus oli 1,2. Vuonna 2021 Kuortaneella oli enemmän työkyvyttömyyseläkettä tuki- liikunta- ja sidekudosten

sairauksiin perustuen saavia kuin koko maassa (0,9 %), mutta Kuortaneen luku oli sama kuin koko maakunnassa ja matalampi kuin kaikissa vertailukunnissa. (Ks. kuvaaja 14.)

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

info ind. 682 Sukupuoli: Yhteensä

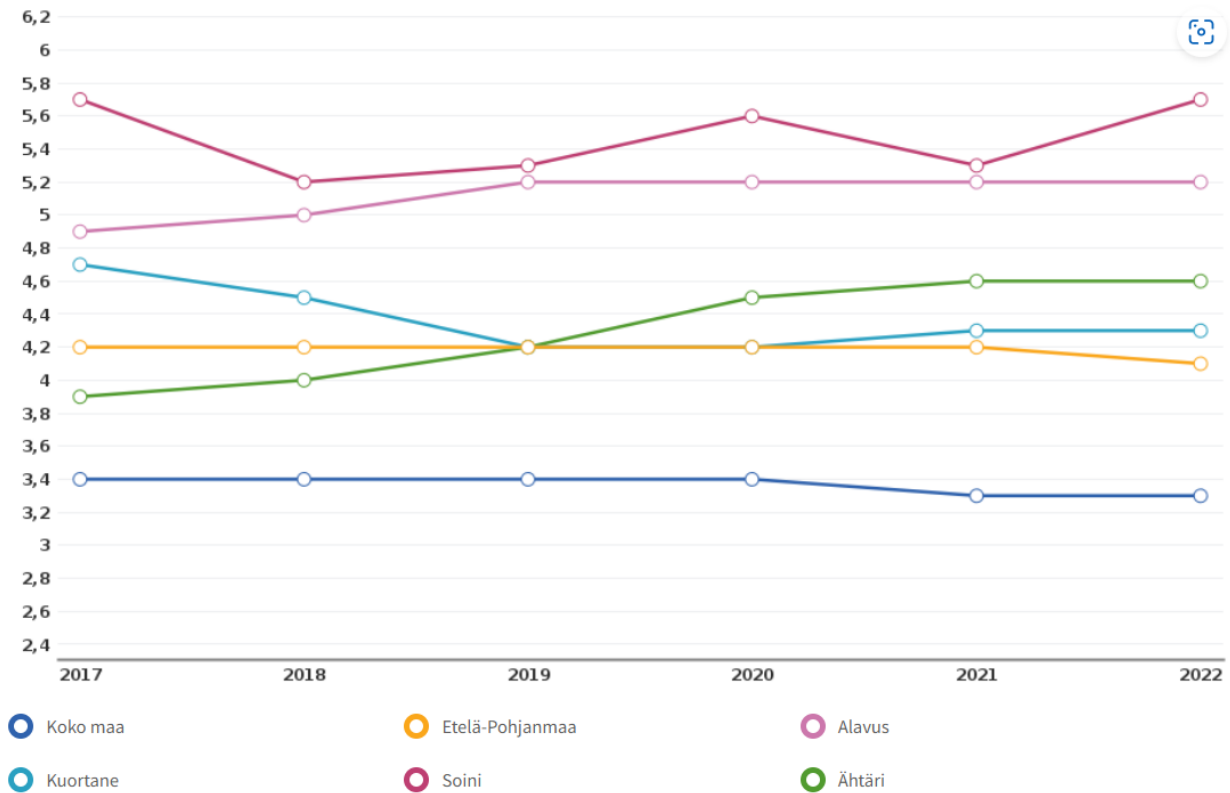

Kuvaaja 14: Tuki ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista (Lähde: Sotkanet)

Myös mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on ollut valtuustokaudella kokonaisuudessaan hienoisessa laskussa. Vuonna 2017 mielenterveysperustein työkyvyttömyyseläkettä sai 4,7 % 25–64-vuotiaista. Vuonna 2021 luku oli 4,3 %. Vuonna 2021 Kuortaneen prosenttiosuus oli selkeästi koko maata korkeampi ja hieman Etelä-Pohjanmaata korkeampi. Kuortaneella on kuitenkin ollut vuodesta 2020 eteenpäin vähemmän mielenterveysperustein työkyvyttömyyseläkettä saavia kuin vertailukunnissa. (Ks. kuvaaja 15.)

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 2422 Sukupuoli: Yhteensä

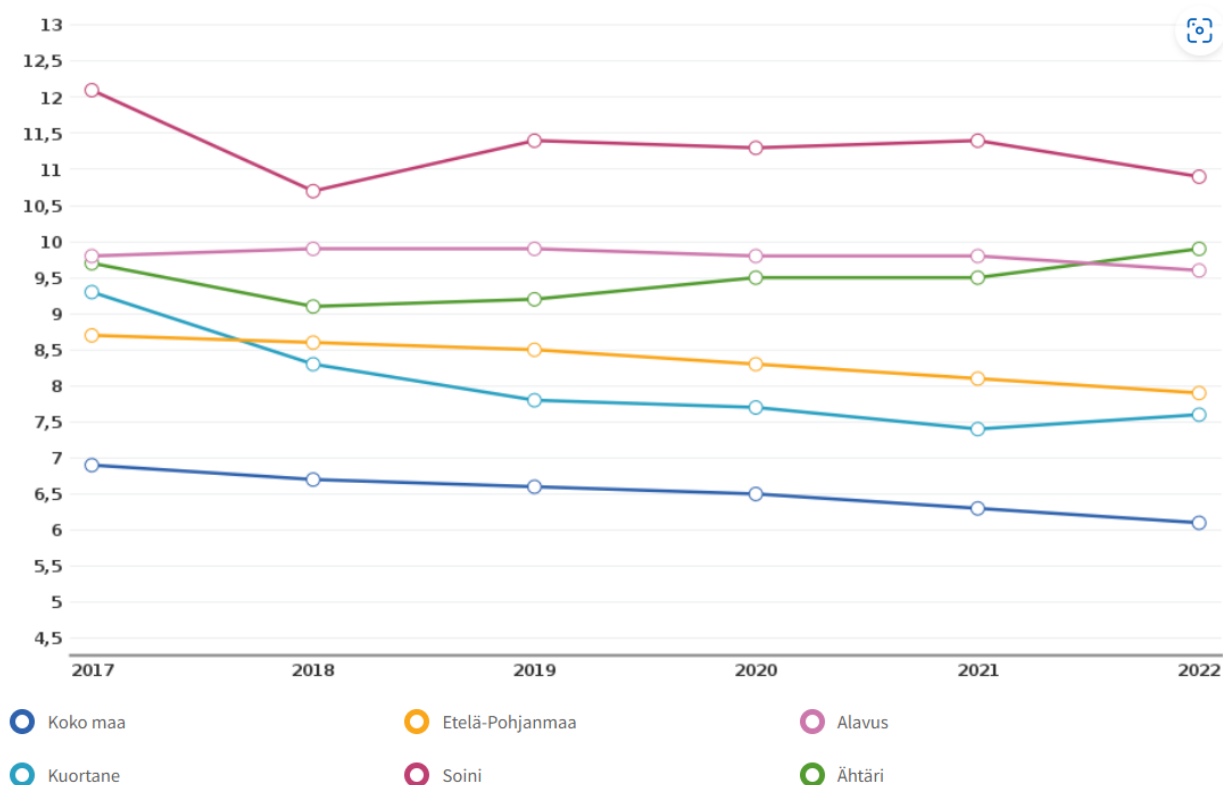
Kuvaaja 15: Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Verenkiertoelinten sairauksien perusteella työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrä on niin ikään myös laskenut hieman. Vuonna 2017 verenkiertosairauksien perusteella työkyvyttömyyseläkettä sai 0,4 % 16–64-vuotiaista ja vuonna 2021 0,3 %. Vuonna 2021 Kuortaneen prosenttiosuus oli tismalleen sama kuin Etelä-Pohjanmaan maakunnassa, Alavudella ja Ähtärissä. Koko maan prosenttiosuus oli 0,2.

Kokonaisuudessaan työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrä on laskenut valtuustokauden aikana merkittävästi. Vuonna 2017 prosenttiosuus oli 9,3, mikä oli suurempi kuin koko maassa ja maakunnassa, mutta pienempi kuin vertailukunnissa. Vuonna 2021 prosenttiosuus oli 7,4, mikä oli myös maakunnan tasoa alhaisempi. (Ks. kuvaaja 16.)

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 306 Sukupuoli: Yhteensä

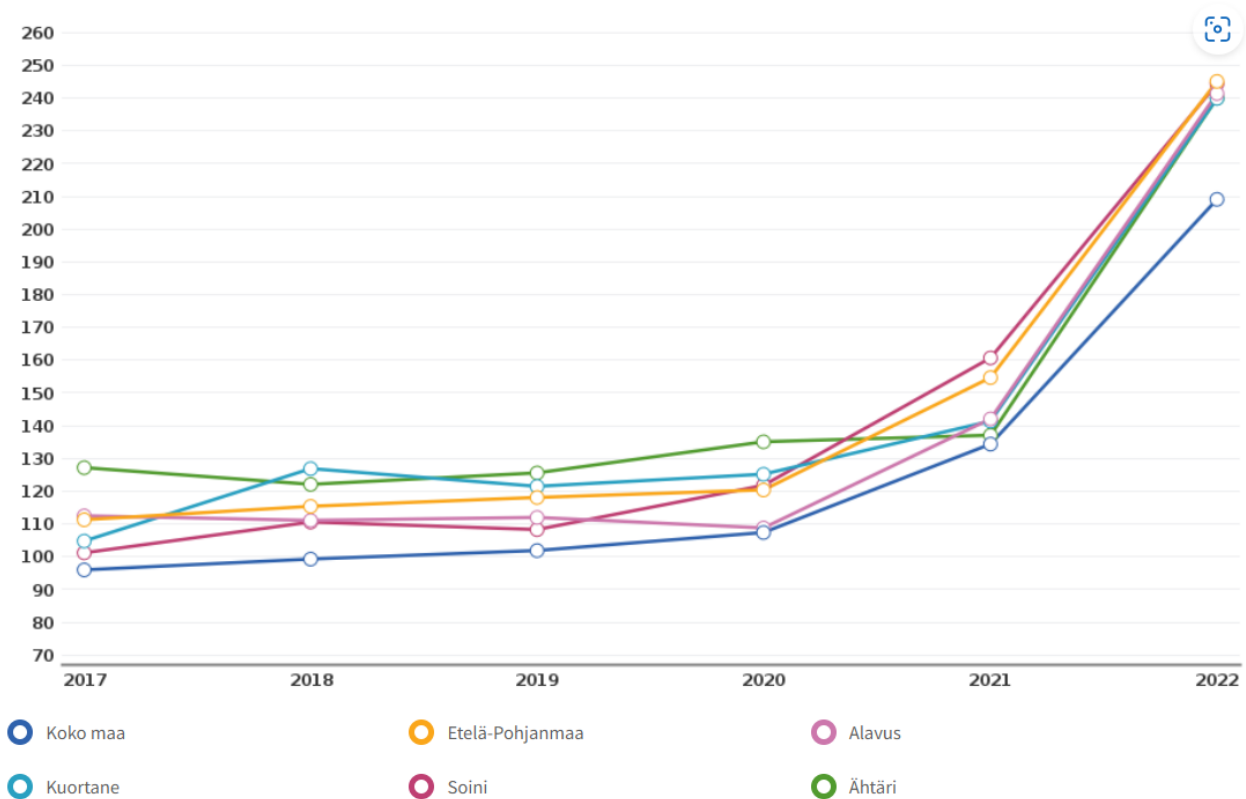

Kuvaaja 16: Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Sairauspäivärahaa saaneiden osuus tuhatta 25–64-vuotiasta kohden on kasvanut merkittävästi vuodesta 2017 vuoteen 2022. Määrän nousu on ollut melko tasaista kaikissa vertailukohteissa vuoteen 2020 saakka. Kuortaneella oli selkeää nousua myös vuodesta 2017 vuoteen 2018 (104,8 → 126,9), mutta sen jälkeen vuoteen 2020 asti kehitys on ollut tasaista. Nousu vuoden 2020 jälkeen, etenkin vuodesta 2021 vuoteen 2022, selittyy kaikkien vertailukohteiden osalta koronapandemialla. Erityisesti vuonna 2022 koronarajoitukset höllentyivät, mutta tartunta sitoi lieväoireisiakin ihmisiä kotiin useiksi päiviksi, mikä on nostanut sairauspäivärahaa saaneiden määrää. (Ks. kuvaaja 17.)

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

info ind. 305 Sukupuoli: Yhteensä

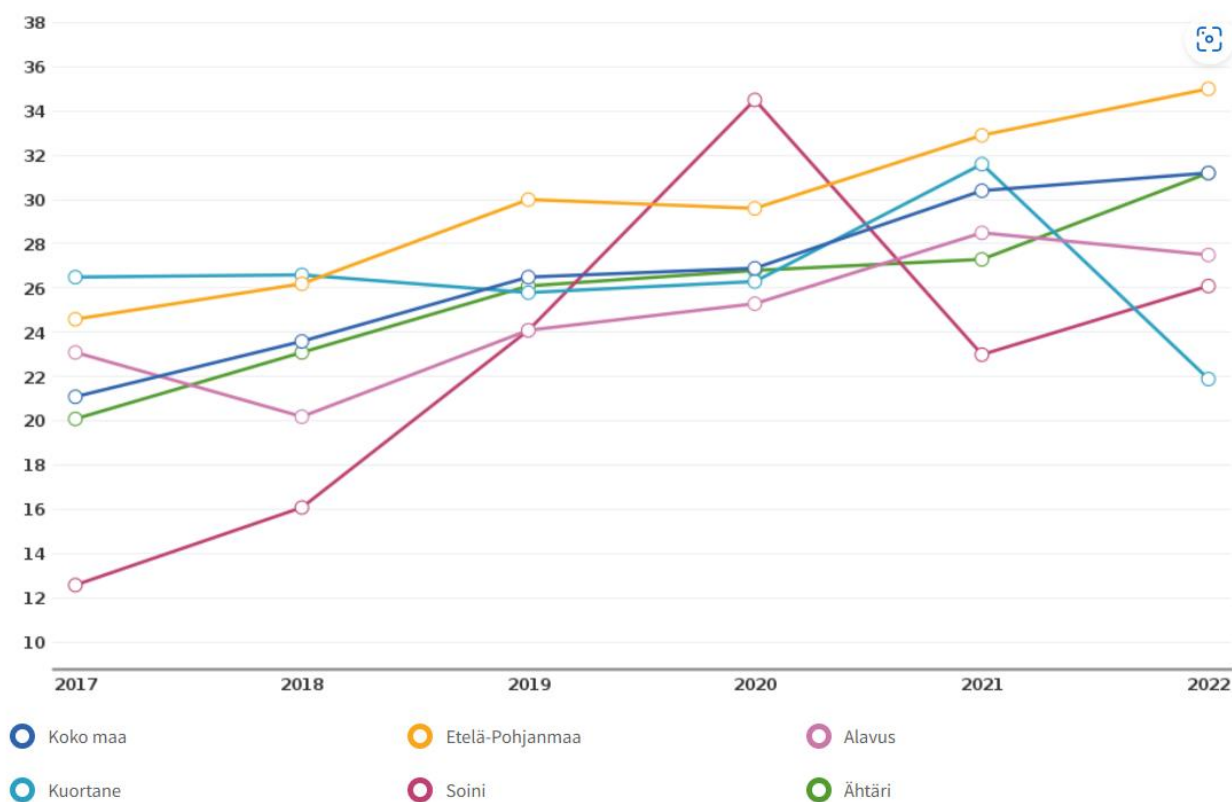

Kuvaaja 17: Sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä (Lähde: Sotkanet)

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden määrä tuhatta vastaavan ikäistä kohden on vuosien 2017 ja 2021 välillä noussut hieman (26,5 → 31,6), mutta määrä on jo lähtenyt laskuun vuodelle 2022 (21,9). Vuonna 2022 Kuortaneen luku oli verrokeista alhaisin, mutta vuoden 2021 luku oli koko maan tasoa korkeampi. Vuodesta 2019 eteenpäin Kuortaneen luku on ollut maakunnan lukua alhaisempi (ks. kuvaaja 18).

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

info ind. 2345 Sukupuoli: Yhteensä

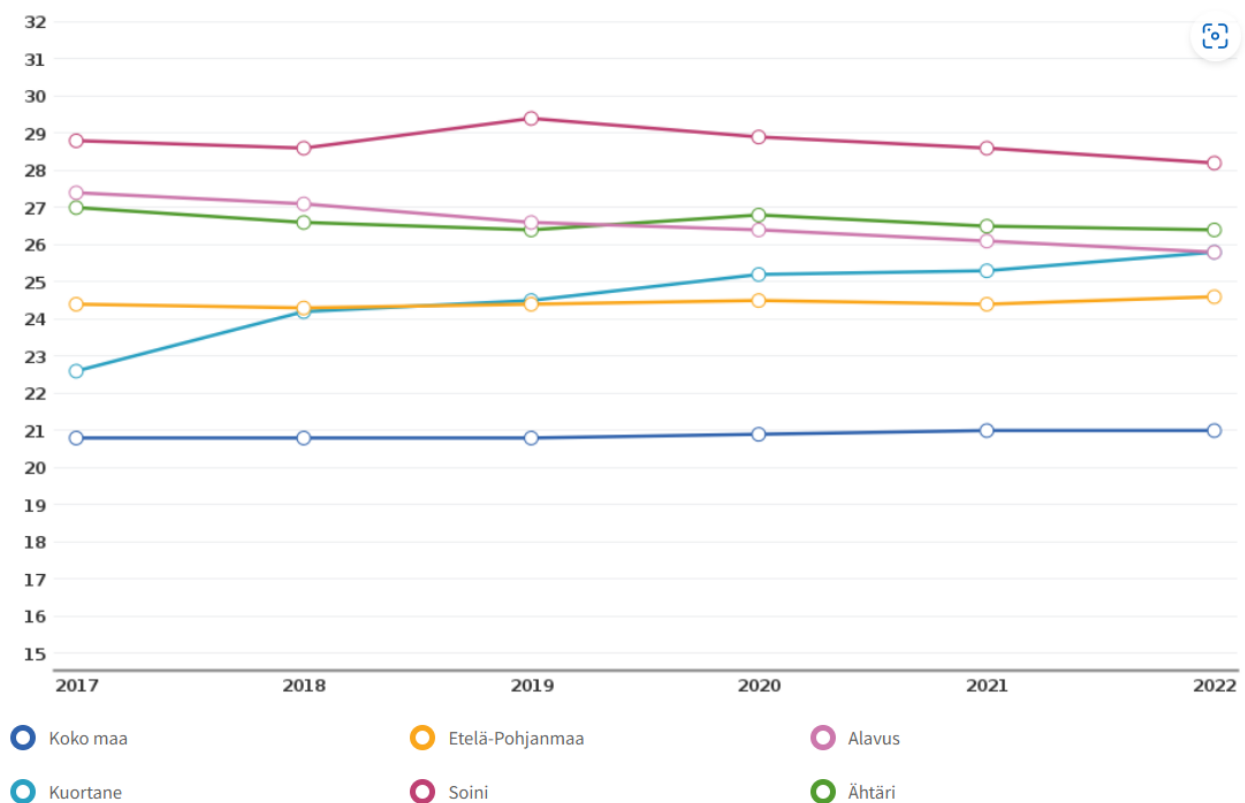
Kuvaaja 18: Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä (Lähde: Sotkanet)

Kuortaneella on maaseutukunnaksi vahva teollisen kulttuurin perinne ja paljon metallialan yrityksiä. Yrittäjämäinen kulttuuri on Kuortaneella voimissaan. Siksi onkin tärkeää tarkastella myös yrittäjien hyvinvointia erillisenä kokonaisuutena. Valtakunnallisesti koronapandemia vaikutti negatiivisesti yrittäjien jaksamiseen. Rajoitukset muuttivat monien yritysten toimintaa nopeasti. Kuortanelaisille yrittäjille vuonna 2021 teetetyin kyselyn mukaan 38 % yrittäjistä koki, ettei aika riittänyt yrityksen toiminnan kehittämiseen. Kaikista suurimmaksi haasteeksi toiminnan kehittämisen kannalta yrittäjät kokivat osaavan työvoiman puutteen. Yrittäjien hyvinvoinnin edistämiseksi pidettiin vuoden 2022 syksyllä viiden luennon sarja yhteistyössä Kuortaneen urheiluopiston kanssa ja osana millistä mikroom -yrityskehityshanketta, mutta osallistujamäärä jäi erittäin pieneksi. Yrittäjien hyvinvointi auttaa kuitenkin pitämään yritystoiminnan elinvoimaisena, joten olisi tärkeää löytää keinoja yrittäjien hyvinvoinnin edistämiseen. Yrittäjät itse toivoisivatkin konkreettisempaa tukea jaksamiseen.

Vaikka kuortanelaiset työikäiset vaikuttaisivat kokonaisuudessaan voivan hieman paremmin, on erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 25-64-vuotaiden prosentuaalinen määrä noussut vuosien 2017 ja 2021 välillä (22,6 % → 25,3 %). Samaan aikaan vertailukunnissa on tapahtunut hienoista laskua ja maakunnassa ja koko maassa määrä on pysynyt suunnilleen samana. (Ks. kuvaaja 19.)

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 209 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 19: Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25–64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

2.1.5. Ikäihmiset

Hyvinvointi

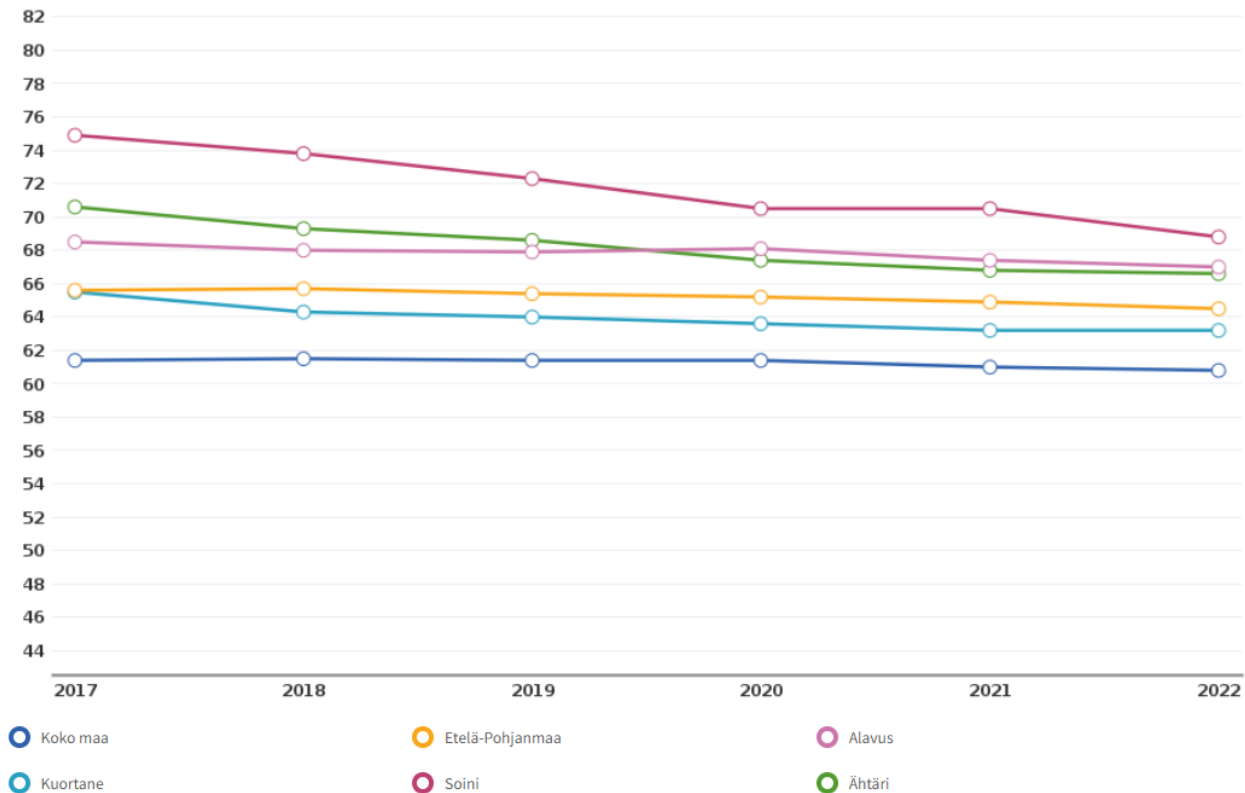
Elämäntavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen ikäihmisten määrä on laskenut hienoisesti. Vuonna 2017 65,5 % yli 65 vuotiaista oli oikeutettuja erityiskorvattaviin lääkkeisiin ja vuonna 2022 vastaava

prosenttiosuus oli 63,2. Vuonna 2022 Kuortaneen prosenttiosuus oli korkeampi kuin koko maan (60,8), mutta alle Etelä-Pohjanmaan maakunnan prosenttiosuuden (64,5). Kuortaneen prosentti oli vuonna 2022 verrokkikunnista matalin, mutta verrokkien välillä ei ole suuria eroja. (Ks. kuvaaja 20.)

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 236 Sukupuoli: Yhteensä

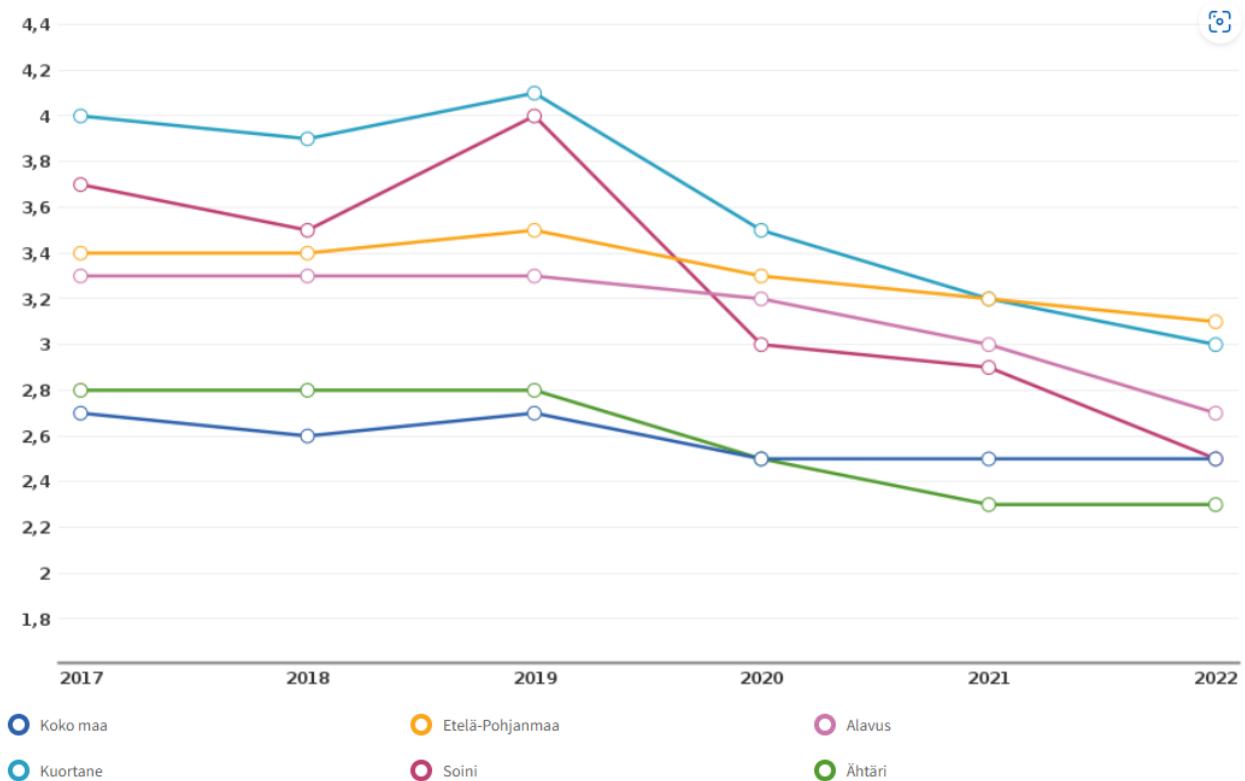

Kuvaaja 20: Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Psykoosin vuoksi erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen yli 65-vuotiaiden määrä on myös laskenut. Vuonna 2017 psykoosin vuoksi erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja oli 4 % vastaavan ikäisestä väestöstä ja vuonna 2021 3,2 %. Vielä vuonna 2020 Kuortaneen prosenttiosuus oli kaikkia verrokkeja korkeampi, mutta vuonna 2021 Kuortane oli samalla tasolla Etelä-Pohjanmaan maakunnan kanssa ja vuonna 2022 prosenttiosuus oli jo maakunnan vastaavan alle. (Ks. kuvaaja 21.)

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 408 Sukupuoli: Yhteensä

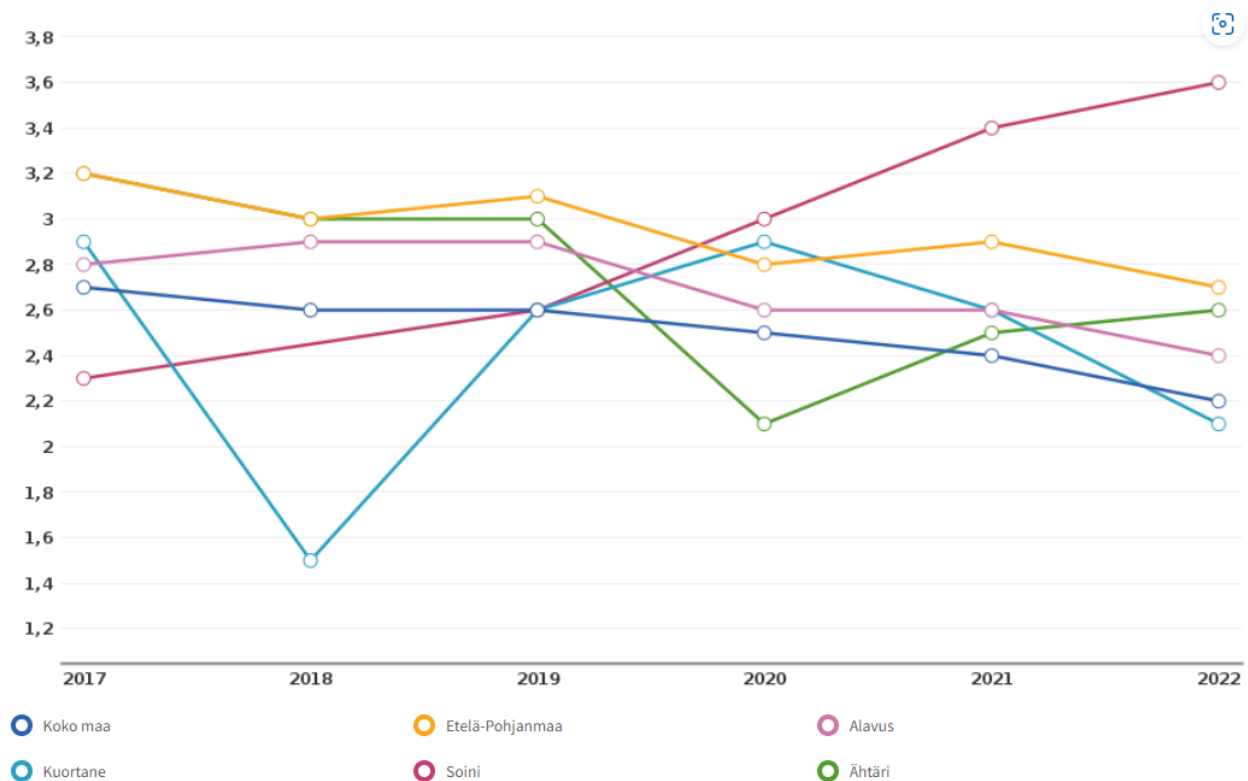

Kuvaaja 21: Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen 65 vuotta täyttäneiden määrä on myös kokonaisuudessaan laskenut hieman. Vuonna 2017 prosenttiosuus oli 2,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä, mutta vuonna 2018 osuus oli 1,5 %. Vuonna 2020 vastaava luku oli jälleen 2,9 % ja vuonna 2022 2,9 %. Määrässä on siis ollut heittelyä, mutta keskimääräisesti Kuortaneen luvut eivät poikkea koko maan tai maakunnan kehityksestä. (Ks. kuvaaja 22.)

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 318 Sukupuoli: Yhteensä

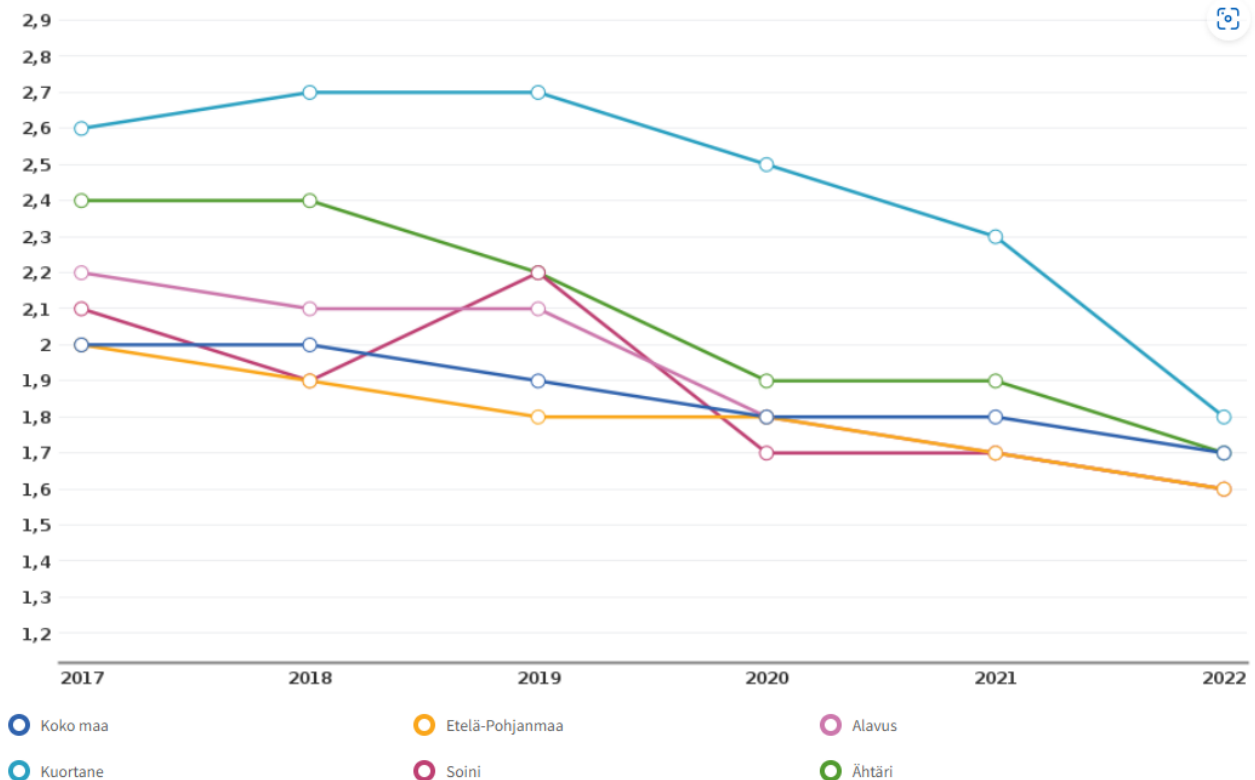
Kuvaaja 22: Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Koko valtuustokauden aikana Kuortaneella on ollut enemmän täyttä kansaneläkettä saaneita kuin verrokeissa, mutta määrä on ollut selkeässä laskussa. Vuonna 2017 täyttä kansaneläkettä sai 2,6 % ja vuonna 2021 2,3 %. Vuoden 2022 prosenttiosuus oli jälleen matalampi kuin vuonna 2021 (1,8 %), mikä on jo hyvin lähellä verrokkien arvoja. Vuonna 2022 koko maan ja Ähtäriin vastaava osuus oli 1,7 % ja muilla 1,6 %. (Ks. kuvaaja 23.) Täyttä kansaneläkettä saavien osuuden laskeminen viestii pienituloisten eläkeläisten osuuden pienenemisestä kunnassa.

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 313 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 23: täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

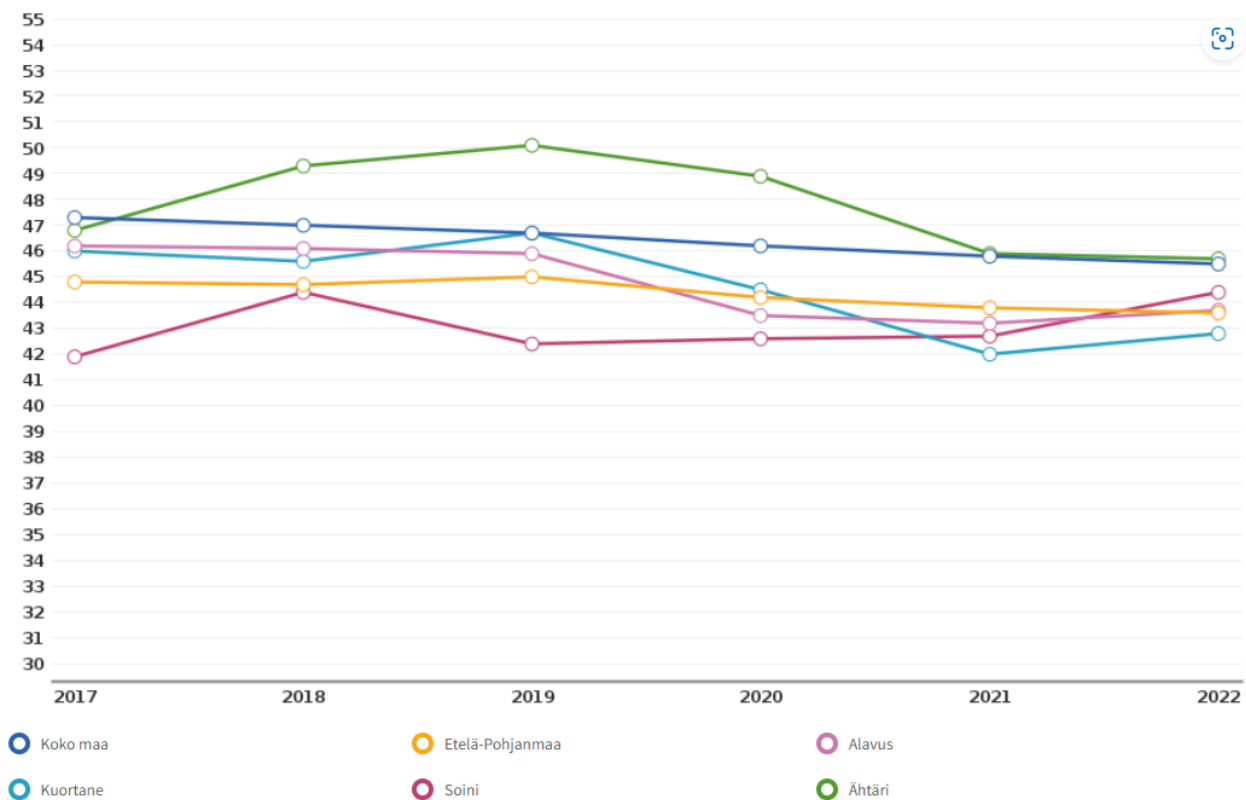
Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden määrä on pysynyt suunnilleen samana ja kaikissa verrokeissa luvut ovat hyvin samankaltaisia. Vuonna 2017 kotona asui 89,7 % kuortanelaisista 75 vuotta täyttäneistä. Vuonna 2022 vastaava luku oli 90,8 %. Indikaattori perustuu Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteeseen, jonka mukaan vuonna 2000 90 % yli 75-vuotiaista asuisi kotona, joten Kuortaneen luvut ovat edelleenkin tavoitteen mukaisia. Vuonna 2022 verrokeista vain Alavudella prosenttiosuus oli pienempi kuin Kuortaneella, mutta erot ovat kokonaisuudessaan erittäin pieniä. Vuonna 2022 Alavudella kotona asuvia oli 89,8 % prosenttia, ja korkein arvo verrokeista oli Soinessa (93,3 %).

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden määrä on puolestaan lievässä laskussa. Vuonna 2017 46 % vastaavan ikäisestä väestöstä asui yksin ja vuonna 2022 yksinasuvia oli 42,8 %. Vuonna 2022

Kuortaneen prosenttiosuus oli verrokeista alhaisin, mutta tämänkin indikaattorin osalta verrokkit ovat melko lähellä toisiaan. Etelä-Pohjanmaan vastaava osuus oli vuonna 2022 43,6 % ja koko maan 45,5 %. (Ks. kuvaaja 24.)

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

info ind. 237 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 24: Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä (Lähde: Sotkanet)

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvissä hoitjaksoissa yli 65-vuotiailla on ollut paljon heittelyä. Vuonna 2017 ikäryhmässä oli 556,8 hoitjaksoa 10 000 vastaavan ikäistä kohden. Vuonna 2018 vastaava luku oli 252,4, vuonna 2020 696 ja vuonna 2022 360,5. Kokonaisuudessaan hoitjaksojen määrässä on siis ollut laskua. Myös Soinissa ja Alavudella on ollut hyvin samansuuntaista heittelyä.

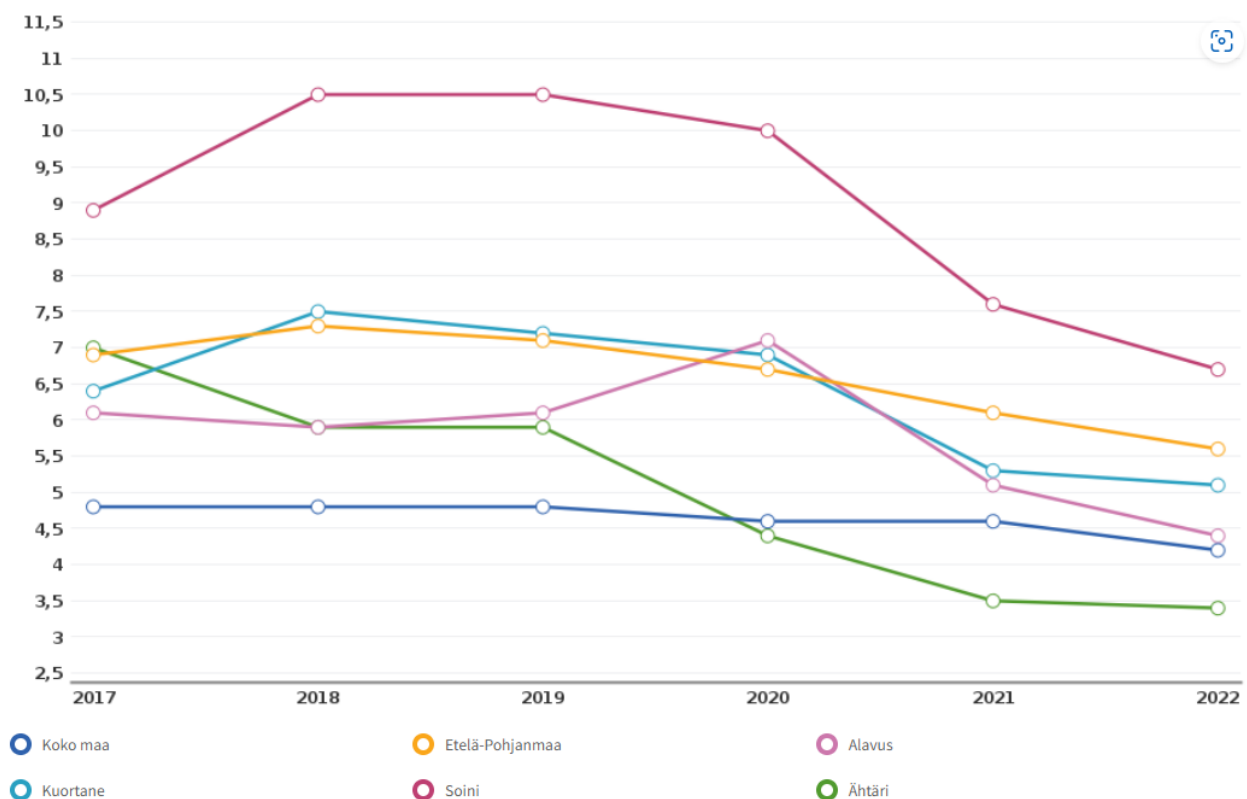
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Kokonaisuudessaan omaishoidontuen piirissä olevien yli 75-vuotiaiden prosentuaalinen määrä ei ole käytännössä muuttunut. Vuonna 2017 osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli 5 % ja vuonna 2022 5,1 %. Prosenttiosuus oli korkeimmillaan vuonna 2018, jolloin se oli 7,5. Vuonna 2022 Kuortaneen luku oli verrokeista kolmanneksi suurin Soinin (6,7 %) ja Etelä-Pohjanmaan maakunnan (5,6 %) jälkeen. Pienin prosenttiosuus oli Ähtärissä (3,4). (Ks. kuvaaja 25.)

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 3262 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 25: Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

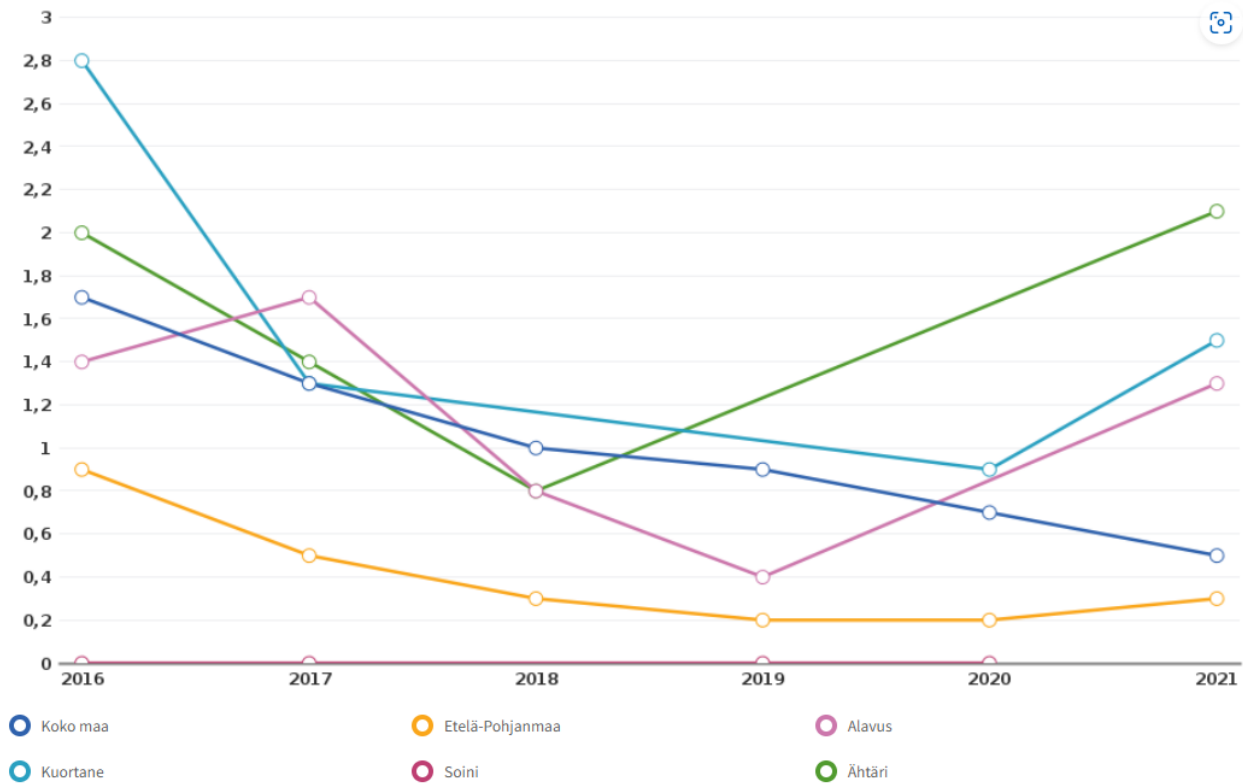
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen prosentuaalinen määrä on puolestaan heitellyt hieman vuoden mukaan, mutta prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli sekä vuonna 2017 että 2022 9, joten kokonaisuudessaan muutosta ei ole tapahtunut.

Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksessa olevien yli 75 vuotiaisen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut. Tietoja ei ole ollenkaan vuosilta 2018 ja 2019, mutta vuonna 2017 osuus oli 1,3 % ja vuoden 2021 lukuun 1,5 %. Jos kuitenkin verrataan vuoden 2016 lukuun (2,8

%), on määrässä tapahtunut laskua. Kuortaneen prosenttiosuus oli vuonna 2021 selkeästi koko maata (0,5 %) ja Etelä-Pohjanmaata (0,3 %) suurempi. (Ks. kuvaaja 26.)

Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 3367 Sukupuoli: Yhteensä

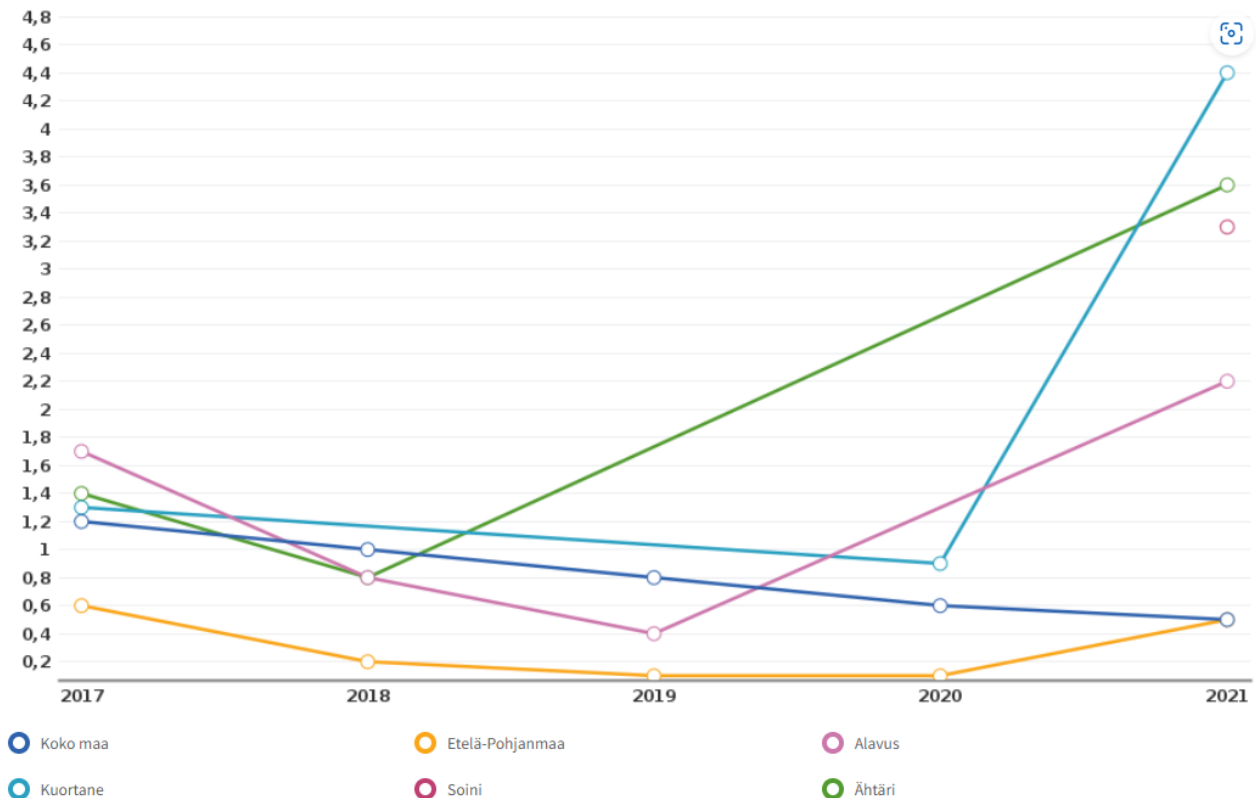

Kuvaaja 26: Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olleiden yli 75-vuotiaiden määrä on puolestaan ollut laskussa vuoteen 2020 asti, mutta nousi jyrkästi vuodelle 2021. Prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuonna 2017 1,3 %, vuonna 2020 0,9 % ja vuonna 2021 4,4 %. Vuoden 2021 luku oli kaikkia verrokkeja suurempi. Indikaattori kuvaa ikäluokan sairastavuuteen, kehitysvammaisuuteen ja päihdeongelmiin liittyvää pitkäaikaisempaa avun ja palvelun tarvetta. (Ks. kuvaaja 27.)

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 709 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 27: Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

2.1.6. Kaikki ikäryhmät

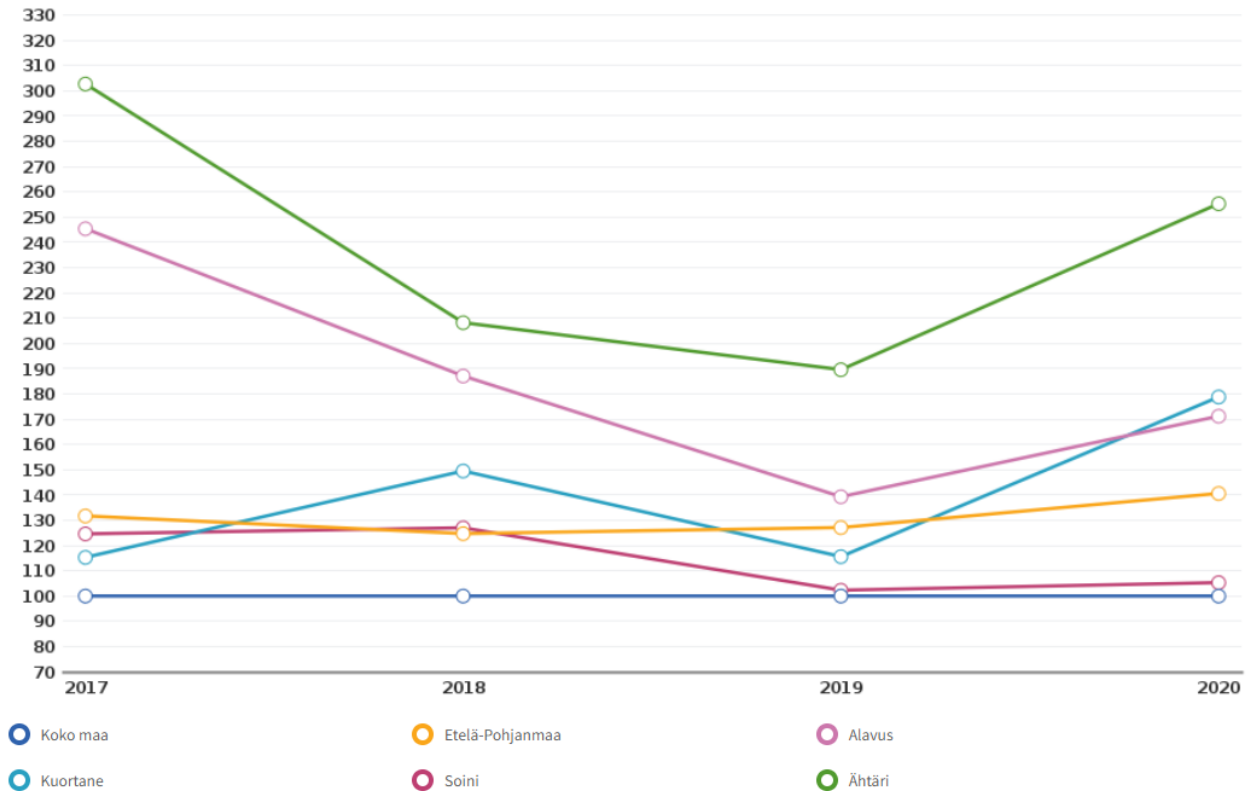
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Perussairaanhoidon vuodeosastohoidon hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioidun indeksin arvo on noussut valtuustokauden 2017–2019 aikana. Vuonna 2017 indeksi oli 115,3 ja vuonna 2020 178,8. Indeksistä ei ole tietoja vuoden 2020 jälkeen. Indeksien arvo on kuitenkin vaihdellut paljon ja esimerkiksi väestön ikärakenne vaikuttaa indeksiin, vaikka se onkin ikä- ja sukupuolivakioitu. Keskimääräisesti Kuortaneen arvo on suunnilleen linjassa maakunnan indeksiarvon kanssa. (Ks. kuvaaja 28.)

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

info ind. 2600 Sukupuoli: Yhteensä

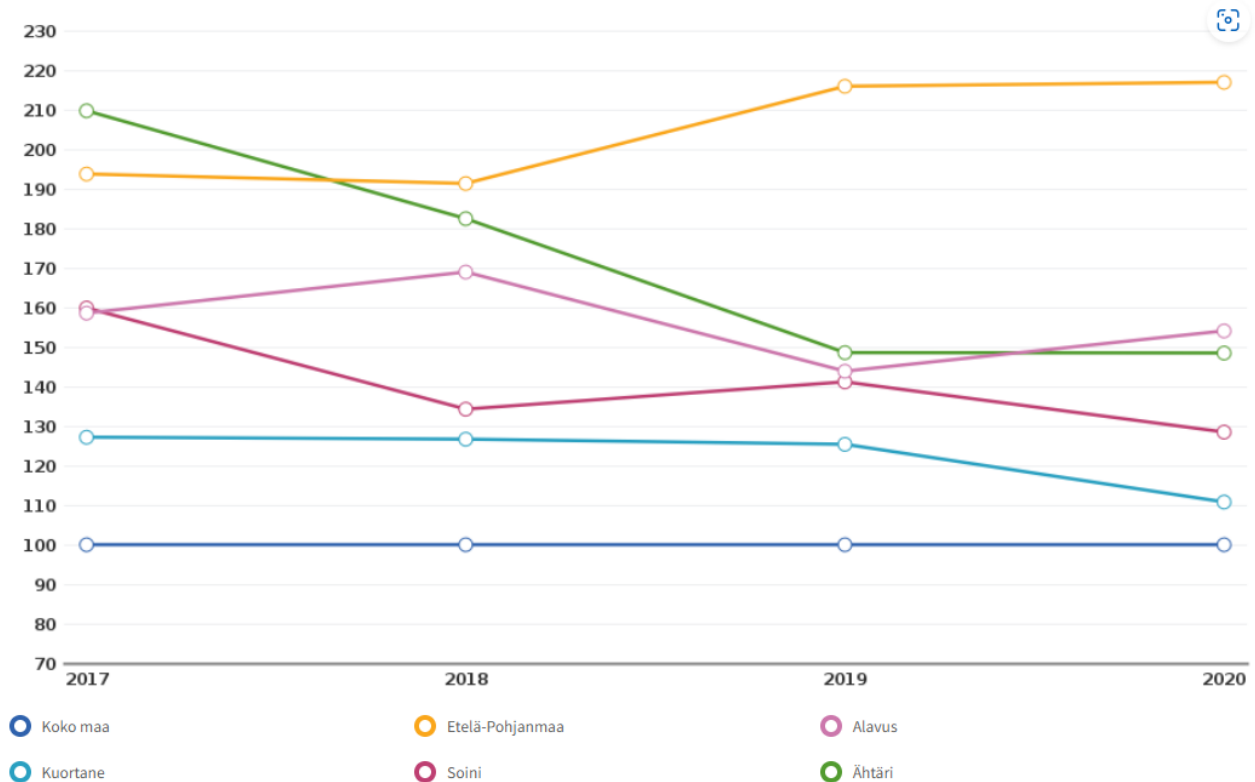

Kuvaaja 28: Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (Lähde: Sotkanet)

Vaikka hoitopäivien määrä on kasvanut, hoitajaksojen määrä on laskenut hieman. Vuonna 2017 Kuortaneen arvo oli 127,2 ja vuonna 2020 110,8. Arvot ovat koko valtuustokauden olleet koko maan yläpuolella, mutta muita verrokkeja alhaisempia. (Ks. kuvaaja 29.)

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitajaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

info ind. 2599 Sukupuoli: Yhteensä

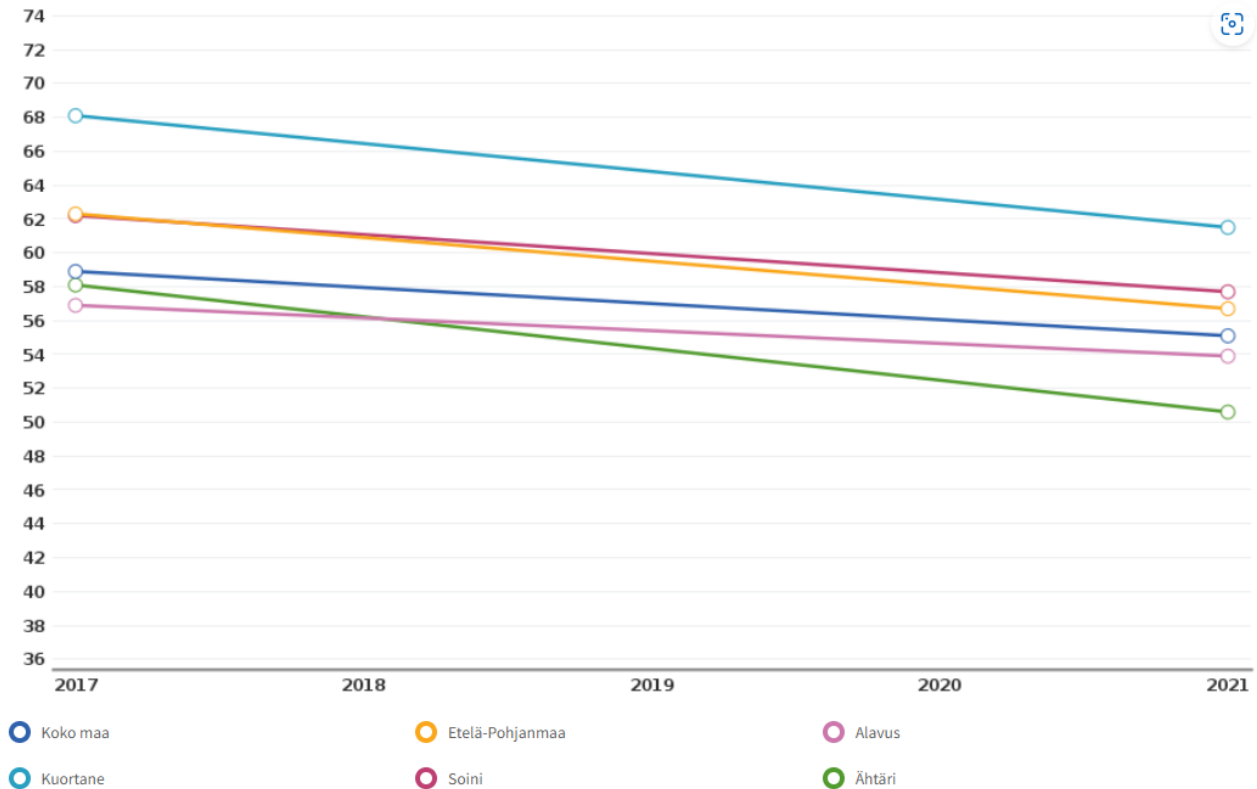

Kuvaaja 29: Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitajaksojen ikä- ja sukupuolivalikoitu indeksi (Lähde: Sotkanet)

Äänestysaktiivisuus kunnassa on ollut vuoden 2017 ja 2021 vaaleissa korkeammalla tasolla kuin verrokeissa, vaikka äänestysaktiivisuus hieman laskikin vuoden 2017 vaaleista vuoden 2019 vaaleihin (68,1 % → 61,5 %) (ks. kuvaaja 30). Koska kunnassa ei ole asukasraateja ja osallistaminen on enemmän projektikohtaista, korkean äänestysaktiivisuuden ylläpitäminen on tärkeää kuntalaisten äänen esiintuomiseksi. Myös kaikissa verrokeissa prosentiosuus laski vaalien välillä.

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

info ind. 3076 Sukupuoli: Yhteensä

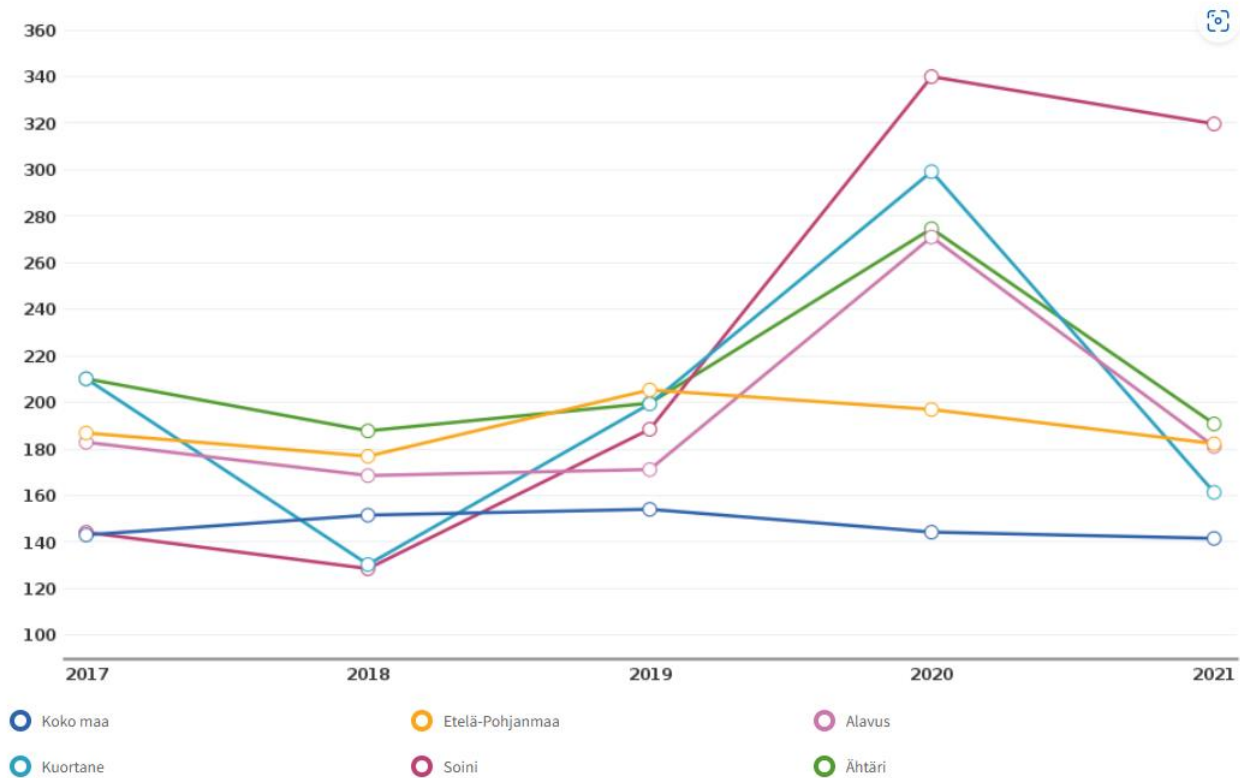
Kuvaaja 30: Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % (Lähde: Sotkanet)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kodin ja vapaa-ajan tapaturmat ovat kokonaisuudessaan valtuustokaudella laskeneet hieman. Kodin ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvien hoitajaksojen määrä kymmentä tuhatta asukasta kohden oli Kuortaneella vuonna 2017 210,2 ja vuonna 2021 161,4. Vuonna 2020 Kuortaneella luku oli kuitenkin 299,2. Myös vertailukunnissa näkyy vastaava piikki vuoden 2020 kohdalla. (Ks. kuvaaja 31.) Piikki voi selittyä yksinkertaisesti sillä, että vuonna 2020 kotona vietettiin enemmän aikaa ja näin ollen myös tapaturmia tapahtui enemmän kotona. Koko maan ja Etelä-Pohjanmaan tasolla piikki ei kuitenkaan näy, mikä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että indikaattoriin vaikuttaa merkittävästi se, onko tapaturma kirjattu oikein koti- ja vapaa-ajan tapaturmaksi tai joksikin muuksi tapaturmaksi.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

info ind. 3952 Sukupuoli: Yhteensä

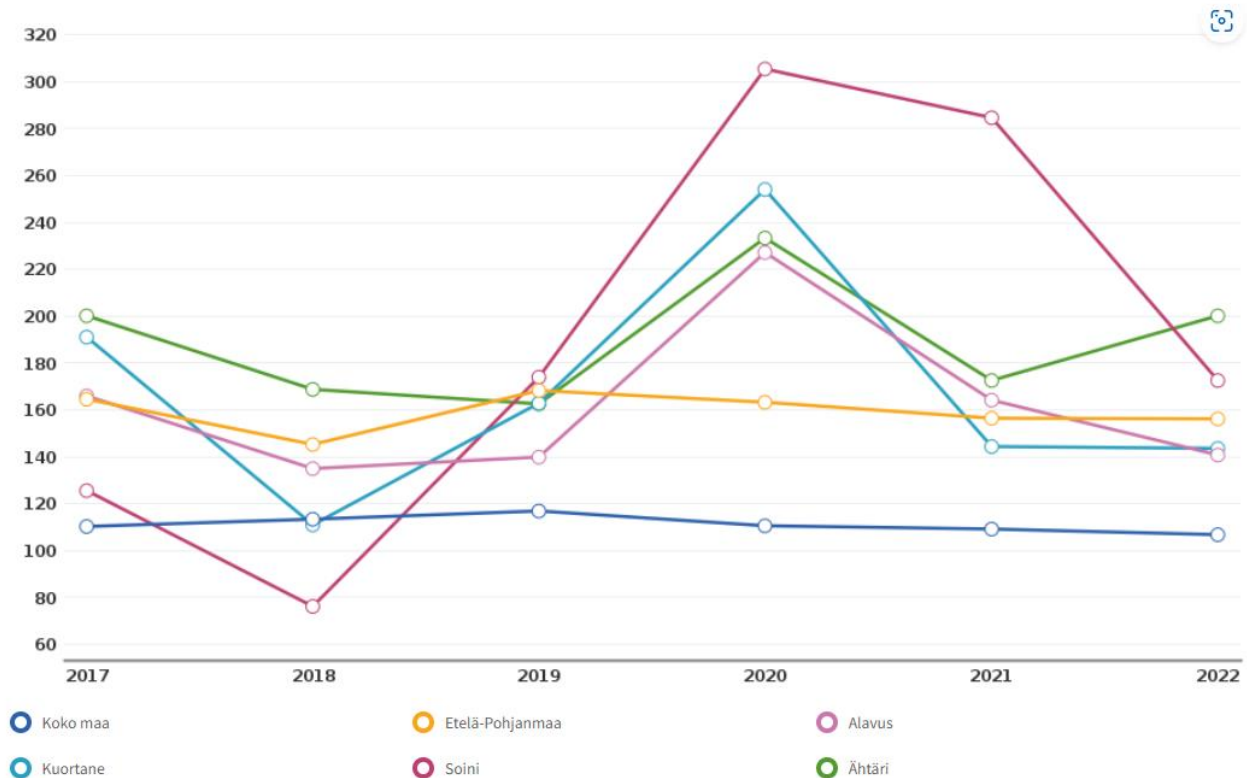

Kuvaaja 31: Koti ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta (Lähde: Sotkanet)

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksoiden määrä on valtuustokaudella heitellyt paljon, mutta vuotta 2018 lukuun ottamatta Kuortaneen luku on ollut koko maan arvon yläpuolella. Myös verrokkikunnissa on paljon heitelyä ja sekä verrokkikuntien, että Etelä-Pohjanmaan taso ovat koko maan yläpuolella, joten koko maata korkeammat luvut ovat mahdollisesti selitettävissä ikäranteella. Vuonna 2017 kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoksoja oli kymmentätuhatta asukasta kohden 191,1 ja vuonna 2022 143,6, joten kokonaisuudessaan määrä on hieman laskenut. (Ks. kuvaaja 32.)

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

info ind. 3958 Sukupuoli: Yhteensä

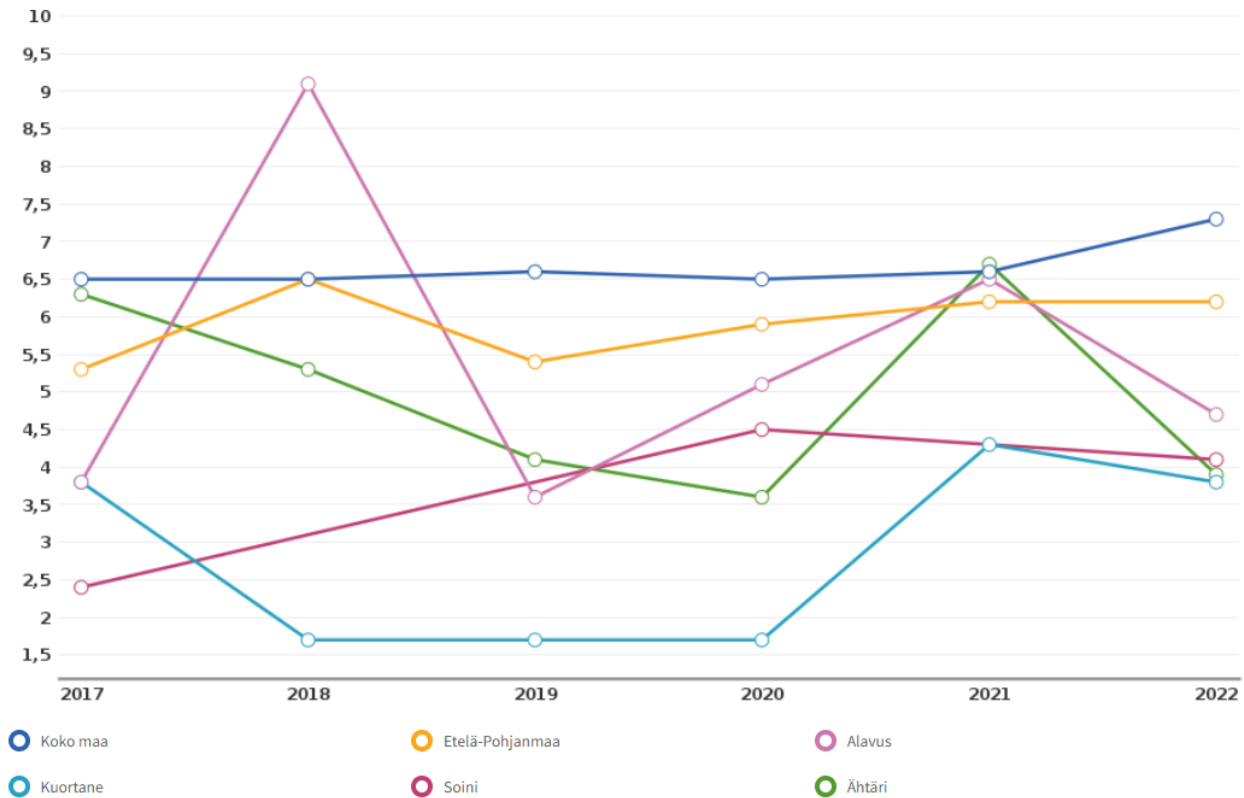
Kuvaaja 32: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta (Lähde: Sotkanet)

Erityisesti kunnan väestörakenteen vuoksi teiden kunnossapito ja hiekoittaminen ovat tärkeitä kaatumisten ja putoamisten ehkäisemisessä. Kunta saa paljon palautetta teiden kunnossapitoon liittyen ja toimintaa pyritään kehittämään palautteen mukaan. Hiekoituksen osalta ongelma on myös siinä, että osa kuntalaisista suosii liukkaalla kelillä potkukelkkaa.

Rikollisuuden osalta Kuortane on suhteellisen turvallinen kunta. Vuodesta 2017 vuoteen 2021 henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä tuhatta asukasta kohden nousi hieman (3,8 → 4,3), mutta vuonna 2022 luku palasi vuoden 2017 tasolle. Kuitenkin vuodesta 2018 eteenpäin Kuortaneella on tehty vähemmän henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia kuin missään verrokeista. (Ks. kuvaaja 33.)

Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

info ind. 3113 Sukupuoli: Yhteensä

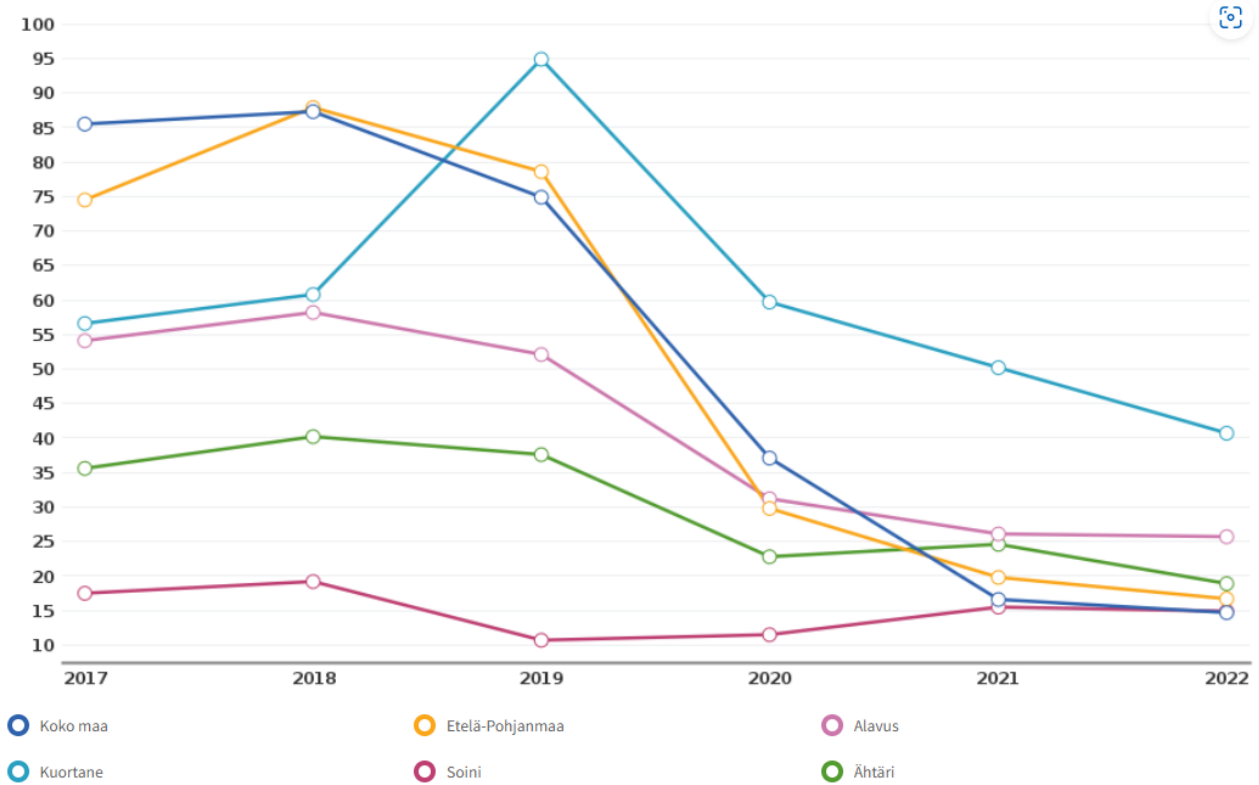

Kuvaaja 33: Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset (Lähde: Sotkanet)

Liikenne rikkomuksissa Kuortaneen luvut ovat toisaalta verrattain korkeita. Poliisiin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset tuhatta asukasta kohden ovat vähentyneet valtuustokaudella (56,6 → 50,2), mutta vuonna 2019 määrässä on ollut merkittävä piikki (94,9). Vaikka määrä on ollut laskussa, on se verrokkikuntia suurempi ja vuodesta 2019 eteenpäin myös koko maata ja Etelä-Pohjanmaan maakuntaa suurempi. Poliisiin tietoon tulleet eräät liikenne rikokset (sisältää törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, rattijuopumus, törkeä rattijuopumus, vesi-, ilma- tai junaliikennejuopumus, kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle, liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla, kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta) ovat lisääntyneet. Myös näiden määrässä on piikki vuosina 2019 ja 2020, mutta määrä laski uudelleen vuodelle 2021. Vuoden 2021 arvo oli kuitenkin suurempi kuin vuoden 2017, joten kokonaisuudessaan tilastossa on ollut nousua. Tämänkin indikaattorin osalta Kuortaneen luku on ollut vuodesta 2019 eteenpäin korkeampi kuin verrokeissa. (Ks. kuvaajat 34 ja 35.)

Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset / 1 000 asukasta

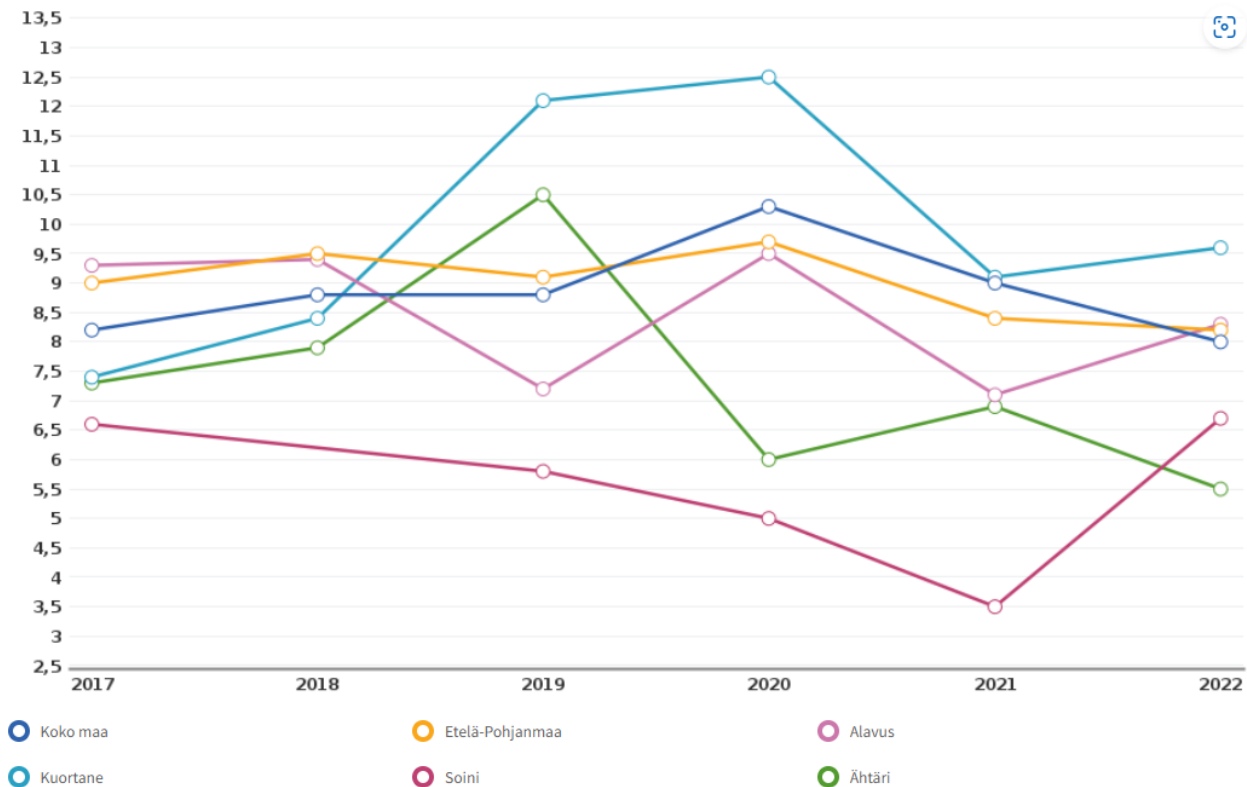
info ind. 3898 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 34: Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset / 1000 asukasta (Lähde: Sotkanet)

Poliisin tietoon tulleet eräät liikennerikokset / 1 000 asukasta

info ind. 3897 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvaaja 35: Poliisin tietoon tulleet eräät liikennerikokset / 1000 asukasta (Lähde: Sotkanet)

Päihteisiin liittyvissä rikoksissa on kokonaisuudessaan tapahtunut laskua. Poliisin tietoon tulneiden rattijuopumusten määrä tuhatta asukasta kohden on pysynyt suunnilleen samana. Päihtyneiden säilönnöt tuhatta asukasta kohden ovat puolestaan vähentyneet. Vuonna 2017 päihtyneiden säilönnöt oli 2,5 tuhatta asukasta kohden ja vuonna 2022 1,7. Vuosilta 2018, 2020 ja 2021 ei kuitenkaan ole tietoja. Myös päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista epäiltyjen määrä tuhatta asukasta kohden on laskenut samoin kuin päihteiden vaikutuksen alaisena tehtyjen väkivaltarikosten. Myös muissa verrokeissa on ollut laskua.

Huumausainerikoksista indikaattoritietoa on vähän, mutta saatavilla olevien tilastojen perusteella määrä on nousussa. Kaikkia huumausainerikoksia tuhatta asukasta kohden tuli poliisin tietoon vuonna 2017 1,9, vuonna 2018 1,4 ja vuonna 2019 3,1. Huumausaineiden käyttörikoksia tuli poliisin tietoon vuonna 2017 1,6 tuhatta asukasta kohden ja vuonna 2019 vastaava luku oli 2,3. Näiden vähäisten tietojen perusteella huumausaineisiin liittyvän rikollisuuden voisi katsoa kasvaneen valtuustokaudella.

Edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa nostettiin esille tarve asuntojen tarjoamisesta erilaisiin elämäntilanteisiin sekä kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen tärkeys, joissa on edelleenkin kehitettävää. Oman haasteensa tarpeenmukaisen asumisen järjestämiseen muodosti myös vuoden 2022 helmikuussa alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, mikä aiheutti pakolaisaallon ja myös Kuortaneella vastaanotettiin ukrainalaisia pakolaisia. Pienen kunnan toiminnan ketterydestä koettiin olevan hyötyä majoituksen ja kotouttamisen järjestämisessä ja pakolaiset ovat työllistyneet hyvin. Myös Welcome2EP-hanke pyrkii edistämään maahanmuuttajien työn saantia Etelä-Pohjanmaalla. Lisäksi kunnassa toimii valmistavan opetuksen luokka. Haasteena kotoutuksessa on ollut kielitaidon karttuminen niillä henkilöillä, jotka elävät pääosin kodin piirissä sekä kielikoulutuksen järjestäminen.

Ympäristön tila vaikuttaa merkittävästi ihmisten hyvinvointiin. Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden katoaminen ovat globaalin tason uhkia ihmiskunnalle, mutta ympäristön hyvinvointi vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin merkittävästi myös paikallisella mittakaavalla. Kuortaneella asukkaiden hyvinvointia onkin pyritty omalta osaltaan lisäämään kunnianhimoisilla ilmastotoimilla. Kuortane on mukana Kestävät Kunnat -hankkeessa, jossa Kuortaneen lisäksi Alavus, Kauhava, Kurikka ja Lapua tekevät yhteistyötä kestävä kehityksen tavoitteiden eteen. Toimia on tehty esimerkiksi hiilinielujen kehittämiseksi ja energian säästämiseksi.

Luonnonsuojelun itseisarvon lisäksi luonto tarjoaa monia mahdollisuuksia virkistystoiminnalle. Osana Kestävät Kunnat -hanketta on esimerkiksi edistetty lasten retkeilykasvatusta ja ohjelmassa on huomioitu luonnontilaisten virkistysalueiden tarve. Luonnontilaisia virkistysalueita on tällä hetkellä jonkin verran ja lisäksi Kuortaneella on kansalliseen soidensuojeluohjelmaan kuuluvia suoalueita. Kuortanejärven tila on tällä hetkellä tyydyttävä. Järven elinvoiman ylläpitämiseksi tehtiin voimakkaita toimenpiteitä jo 2000-luvun alussa, mikä on edesauttanut tyydyttävän tilan ylläpitämistä. Järvestä on myös paljon tutkittua tietoa. Virkistyskäyttöä haittaavat ajoittaiset sinileväkukinnot.

Palvelut

Vapaa-aika

Kuten jo aikaisemmin mainittu, liikuntakulttuuri näkyy Kuortaneella vahvasti. Urheiluopiston ja kunnan yhteistyö niin palveluiden kuin tilojenkin osalta luo kuntalaisille uniikkeja liikuntamahdollisuuksia, joita pienessä kunnassa ei muuten pystyttäisi järjestämään. Kuntalaisille on käytössä 1 € liikuntaetu, joka mahdollistaa kuntalaisille useiden urheiluopiston palveluiden käytön

yhden euron kertamaksulla. Opiston tarjoamat mahdollisuudet kasvavat entisestään urheiluopiston laajanemisen myötä. Esimerkiksi uusi jalkapallohalli otettiin käyttöön 2019 ja uusi telinevoimisteluhalli otettiin käyttöön 2020. Opistolle rakennettava uusi uinnin valmennuskeskus toisi kuntaan huippuluokan uimahallin. Mikäli uinnin valmennuskeskus rakennettaisiin, se voitaisiin aloittaa jo vuoden 2023 puolella ja uusi halli otettaisiin käyttöön syksyllä 2025. Yhteistyö kunnan ja opiston välillä koetaan tärkeäksi ja hedelmälliseksi.

Vaikka opisto tarjoaa paljon mahdollisuuksia liikkumiselle, kunta on myös kehittänyt omia liikuntapaikkojaan. Liikuntastrategian 2020–2024 laatimisen yhteydessä teetettiin kysely vuonna 2019. Kyselyn mukaan yksi suosituimmista liikkumisen tavoista kuntalaisille oli omaehtoinen ulkoilu. Tiet, kevyen liikenteen väylät ja ulkoilureitit nousivatkin tärkeiksi liikuntapaikoiksi ja yksi strategian tavoitteista on kehittää kunnan ulkoliikuntamahdollisuuksia. Yksi näistä on ollut vuonna 2020 käynnistynyt Kuuden tähden reitistöjen hanke. Kuuden tähden reitistön pyöräily-, patikointi- ja hiihtoreitit sijaitsevat Etelä-Pohjanmaalla Kuusiokuntina tunnetulla alueella eli Alavuden, Kuortaneen, Soinin, Ähtärin ja Alajärven alueella sekä kuntien välisillä yhdysreiteillä. Kuuden tähden reitistöä on kehitetty vuodesta 2020 alkaen Leader Kuudesta ry:n myöntämällä hankerahoituksella. Reitit täydentyvät edelleen uusilla kohteilla. Lisäksi kunta on lähtenyt kehittämään muitakin reittejään taatakseen hyvät ulkoliikuntamahdollisuudet.

Urheiluseura Kuortaneen Kunnan (KuKu) johtokuntaa on kuultu kertomusta varten seuran johtokunnan kokouksessa 5.7.2023. Urheiluseurassa ollaan pääasiallisesti tyytyväisiä kunnalta saatuun tukeen ja kunnan tarjoamiin tiloihin ja liikuntamahdollisuuksiin. Nyrkkeilijöiltä puuttuu kuitenkin talviharjoitteluun soveltuvat tilat. Eri lajien toimintamahdollisuudet ja niihin kohdistettu arvostus koetaan eriarvoisina. Urheiluseuran toiminnassa näkyy valtakunnallisellakin tasolla ongelmaksi havaittu liikuntaharrastuksen polarisoituminen. Nuorille ja aikuisille on pyritty tarjoamaan harrasteryhmiä, mutta osallistujia näihin on vaikea saada. Samalla eri jaostoissa on nuoria ja aikuisia aktiiviurheilijoita. Esimerkiksi yleisurheilujaostolla on aktiivinen eläkeläisurheilijoiden ryhmä. Uusien vetäjien ja muiden vapaaehtoisten löytäminen koetaan joissain jaostoissa haasteelliseksi. Lisäksi urheiluseuran puolesta toivottiin säännöllisesti koolle kutsuttavia kolmikantaneuvotteluita, joihin osallistuisivat kunta, urheiluopisto ja seura.

Kuortaneen kunnassa ollaan erittäin myönteisiä liikuntamahdollisuuksien kehittämistä kohtaan ja liikuntaan liittyvät asiat ovat vahvasti osana kunnan strategista työtä. Tämä voidaan nähdä hyvin

kunnan tuloksista TEA-viisarissa. Vuonna 2018 TEA-pistemäärä liikunnan edistämisestä kunnassa oli vain 50, mutta vuonna 2020 se oli jo 83 ja vuonna 2022 89.

Vuonna 2022 Kuortane sai liikunnan TEA-viisarissa parhaat pisteet osallisuudesta ja sitoutumisesta. Osallisuudella viitataan pääasiallisesti siihen, että Kuortaneen kunta toimii aktiivisesti yhteistoiminnassa urheiluseurojen ja -yhdistysten kanssa. Sitoutumisella viitataan siihen, kuinka liikunta näkyy kunnan strategisessa toiminnassa. Huonoimmat pisteet liikunnan TEA-viisarissa ovat tulleet muista ydintoiminnoista. Tämä johtuu siitä, ettei työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille ja painonhallintaa tarvitseville ole kunnassa omia liikuntaryhmiä. Tämä voidaan kuitenkin perustella kunnan pienellä asukasluvulla. Ryhmille ei todennäköisesti olisi tarpeeksi kysyntää. (Ks. kuva 2)

 Pisteet	Kuortane	Koko maa
Liikunta	89	72
Sitoutuminen 	100	69
Johtaminen 	83	72
Seuranta ja tarveanalyysi 	83	65
Voimavarat 	92	55
Osallisuus 	100	95
Muut ydintoiminnot 	75	75

Kuva 2: liikunnan TEA-viisari (Lähde: TEA-viisari.fi)

TEA-viisarissa Kuortane on saanut kulttuurista kaikista heikoimmat pisteet, 35. Koko maan keskiarvo kulttuurista on 66 pistettä. Kulttuurin muista ydintoiminnoista Kuortane on saanut pistemääräksi 17, mikä selittyy osaltaan samalla tavalla kuin liikunnan pistemäärä, erityisryhmien ryhmille ei olisi tarpeeksi kysyntää. Lisäksi muissa ydintoiminnoissa on saatu alhainen pistemäärä päätösten vaikutusten ennakoarvioinnista. (Ks. kuva 3)

 Pisteet		Kuortane	Koko maa
Kulttuuri		35	66
Sitoutuminen		56	67
Johtaminen		25	78
Seuranta ja tarveanalyysi		2	51
Voimavarat		57	61
Osallisuus		53	69
Muut ydintoiminnot		17	69

Kuva 3: Kulttuurin TEA-viisari (Lähde: TEA-viisari.fi)

Kaikista heikoin pistemäärä kulttuurista on saatu seurannasta ja tarveanalyysistä. Tästä osiosta Kuortane on saanut vain kaksi pistettä. Tiedot perustuvat kulttuuri kunnan toiminnassa 2021-kyselylle. Kunnassa seurataan säännöllisesti vain taiteen perusopetukseen osallistuvien alle 18-vuotiaiden prosentuaalisen osuuden kehitystä, mutta muuten seurantaa ja tarveanalyysiä ei kyselyn mukaan ole. Hyvinvointikertomuksessa tai toimintakertomuksessa ei ole vedetty yhteen kulttuuriasioita, eikä kulttuuriin liittyviä hyvinvoinnin mittareita ole esitelty luottamushenkilöille tai johtoryhmälle. Saavutettavuutta ei myöskään ole arvioitu. Lisäksi parantamista löytyy johtamisen osa-alueelta. Kulttuuriin liittyviä tavoitteita ja resursseja ei ole kirjattu toiminta- ja taloussuunnitelmaan. Kunnassa ei ole käytössä prosenttiperiaatetta, eikä kunnan suunnittelussa ole hyödynnetty kulttuuriympäristöä.

Sitoutumisesta Kuortane on saanut hyvät pisteet, mutta sitoutumiseen kuuluvasta kulttuurin huomioimisesta strategisessa työskentelyssä Kuortane on saanut 25 pistettä, kun koko maan pistemäärä on 79. Kokonaisuudessaan Kuortaneen alhainen TEA-pistemäärä kulttuurin osalta johtuu siis kunnan sisäisistä käytänteistä. Strategisen työn ja seurannan kehittämisen tarve on kunnassa tunnistettu. Asiaa on lähdetty kehittämään, mutta kehitetään edelleenkin. Tarvitaan selkeyttä siitä, kuinka tiedon pitäisi kulkea kunnan sisällä sekä vahvistaa kulttuuriin liittyvän strategisen työn käytäntöjä.

Vaikka kulttuurin suhteen kunnassa on hallinnollisia kehittämisen kohteita, Kuortaneen kulttuurikenttä on silti pienen kunnan mittakaavalla aktiivinen ja monipuolinen. Kansalaisopiston kautta kaikenikäiset pääsevät harrastamaan kulttuuria ja lisäksi kunnassa toimii monia itsenäisiä

musiikkiryhmiä. Musiikkikulttuuri onkin kunnassa vahvaa. Lisäksi kunnassa on aktiivista kesäteatteritoimintaa. Kerran vuodessa Leppälänkylän maamiesseura järjestää suuren kulttuuritapahtuman, Elofestivaalit, jotka tunnetaan vaikuttavasta artistikattauksestaan ja traktorin mäkiwetokilpailuista. Viime kesänä kunnassa aloitettiin hautausmaakerrokset, jotka olivat suosittuja ja niitä on tavoitteena jatkaa. Kulttuuristrategiassa toivottiin, että uuden Alvarin koulun yhteyteen saataisiin auditoriotyyppinen tila, jossa olisi helppo järjestää kulttuuritapahtumia, mutta tämä ei toteutunut. Kunnasta puuttuukin edelleen tila, jossa olisi laadukkaiden musiikkitapahtumien vaatima akustiikka.

Kirjasto saa kiitosta kuntalaisilta. Viime vuonna kirjastossa järjestettiin vapaa-aikapuolen organisoima Harry Potter -tapahtuma, joka veti puoleensa paljon osallistujia. Tavoitteena olisi jatkaa vastaavan, yhden isomman tapahtuman järjestämistä kirjastossa. Lisäksi tavoitteena on järjestää muita pienempiä tapahtumia mahdollisuuksien mukaan. Kirjaston yläkerrassa on näyttelytila, jossa on vaihtuvia taidenäyttelyitä, jotka ovat saaneet kiitosta kuntalaisilta. Kirjaston viihtyvyyttä on pyritty lisäämään pienillä asioilla, kuten poistoilla, väljyydellä ja asiakas suosittelee -lapuilla. Myös kirjaston sosiaalisen median tilit ovat keuhutut ja ajantasaiset.

Kuortaneella on paljon mahdollisuuksia kulttuurin harrastamiseen ja tarjontaan ollaan melko tyytyväisiä. Kulttuuristrategian päivitystä varten vuonna 2023 teetetyssä kyselyssä kulttuuritarjonnan keskiarvoksi määräytyi vastaajien arvioiden perusteella 3,16, kun kulttuuritarjonnalle pyydettiin antamaan arvosana yhdestä viiteen. Eniten toivottiin musiikkiesityksiä ja teatteria. Kulttuuritapahtumiin osallistuneiden määrää seurataan, mutta ei ikäryhmittäin ja tapahtumiin osallistuneiden määrä vaihtelee paljon tapahtuman luonteen mukaan. Isot tapahtumat vetävät parhaimmillaan satoja ihmisiä, mutta keskimääräiseen tapahtumaan osallistuu 30–80 henkilöä.

Vapaa-aikasektorilla yleisenä ongelmana koetaan ihmisten innostaminen uusiin tapahtumiin. Vanhoissa tapahtumissa käy ihmisiä, mutta uusien tapahtumien lanseeraaminen kunnassa on haastavampaa. Sektorilla on pyritty parantamaan yhteistyötä vuoden 2023 alusta aloitetuilla tiimipalavereilla ja vuoden 2024 alusta nykyään määräaikainen vapaa-aikasihteerin toimi muutetaan vakinaiseksi. Näin vapaa-aikasektorille saadaan yksi uusi vakituinen henkilöstöresurssi, mikä on koettu tärkeäksi työntekijöiden työtehtävien kohtuullistamisen kannalta.

2.2. Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Alla oleviin taulukkoihin on koostettu Kuortaneen valtuustokauden 2017–2021 hyvinvointisuunnitelman seurantaraportti, joka on käsitelty kunnanvaltuustossa 19.6.2023.

Tavoite

Hyvinvoinnin edistäminen

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma
1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuhenkilön nimeäminen	HYTE-yhteyshenkilö → kuraattori	Parantunut tulos TEA-viisarissa	TEA-viisarin tulos elänyt vv. 2018–2022 välillä 52–56 (v. 2022: 55, v. 2021: 52). HYTE-yhdyshenkilö olemassa.
2. Kuntajohtoon sitoutuminen hyvinvoinnin edistämiseen ja sen sisällyttäminen kunnan toiminnan ja talouden vuosikelloon	Johtoryhmä	Hyvinvointikertomuksen asiakirjojen käsittely kunnan hallituksen ja -valtuuston kokouksissa samassa yhteydessä kuin talouden asiakirjat	Kuntajohto sitoutunut, mutta asiakirjojen käsittely ei ole toteutunut.
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Johtoryhmä	Hyvinvointikertomuksen sisällyttäminen talousarvion vuosikalenteriin	Osittain toteutunut, mutta hv-kertomusta ei ole sisällytetty vuosikalenteriin.

sen työn nivo- minen osaksi talouden suunnittelua			
4. Hyvinvoinnin ja terveyden poikkihallinnolli- sen työryhmän perustaminen	Vapaa-aika vastaava Liikuntasih- teeri Nuoriso- ja kulttuurisih- teeri	Säännöllinen työryh- män toiminta	Työryhmä perustettu v. 2021, kokoontunut tarvittaessa.
5. Turvallisuus- suunnitelman päi- vitys	Tekni- nen toimi	Turvallisuussuunnitel- man päivitys	Suunnitelma alueellinen, ei ole päivitetty.
6. Riittävät psy- kologipalvelut alakouluihin	Kuusio- linna		Tilanne vaihdellut.
7. Nuuskan käytön vähen- täminen	Lukio, yh- teiskoulu, Kuusio- linna	Tavoite: nuuskan käytön vähenemi- nen valtakunnal- liselle tasolle seu- raavaan kouluter- veyskyselyyn mennessä	8. ja 9. luokan oppilailla %- osuus 1,9 ja 1,2 (Koko maa 3,8 ja 4,9), lukion 1. ja 2. luokan oppilailla 4,3 ja 8,0 (Koko maa 2,6 ja 3,8). Kouluterveysky- selyt 2021 ja 2019.

Tavoite

Liikunnallisuuden lisääminen

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma
--------------	----------------------------	-------------------	-----------

1. Liikunnallisuuden lisääminen nuorten ja erityisesti poikien parissa, jotka eivät huippu-urheile	Liikuntasih-teeri Vapaa-aika vastaava Nuoriso- ja kulttuurisih-teeri	Kunnan tukemien liikuntapalveluiden käyttömäärien seuranta (1e/liikuntakerta)	Lasten ja nuorten osalta 1 € liikuntaedun käyttäminen on vähentynyt tasaisesti, tosin omatoimivuoroilla etenkin nuorten poikien osuus kasvanut.
2. Liikuntatoimen hankkeiden tuominen näkyväksi ja käsittely luottamuselimissä	Vapaa-aika vastaava		Hankkeita käsitelty lautakunnassa.
3. Liikuntasuunnitelman tekeminen	Liikuntasih-teeri	Liikuntasuunnitelman hyväksyttäminen sivistyslautakunnassa	Liikuntastrategia hyväksytty v. 2020.

Tavoite

Kunnan palvelujen kehittäminen

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma
1. Uuden alakoulun rakentaminen	Yhteistyössä eri toimialat	Alakoulun valmistuminen 2021	Toteutunut.
2. Uudet nuorisotilat		Nuorisotilojen valmistuminen 2019	Toteutunut.

3. Tehostetun palveluasumisen lisääminen		Tehostettu palveluasuminen + 30 paikkaa v 2019	Kuismankartanon tehostetun palveluasumisen yksikkö valmistunut.
4. Palvelutarjonnan seuranta		Tyytyväisyys palveluihin Osavuositarkastuksen seuranta	Asukastyytyväisyyskyselyt 2021 ja 2023: keskiarvot 3,1–4,4 (2021) ja 2,6–3,8 (2023).

Tavoite

Yhteistyö Kuusiolinnaan ja Kuussoteen

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma
1. Kuusiolinna Terveys Oy/ Kuussote raportoinnin kehittäminen sosiaali- ja terveysasioissa kunnan suuntaan	Seurantarajat	Vaikuttavuuden ja laadun seuranta terveys- ja hyvinvointi-indikaattoreiden avulla	Raportointi kehittynyt jonkin verran.

Tavoite

Aktiivinen ja vuorovaikutteinen yhteistyö yritysten ja kunnan välillä

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma

<p>1. Hankintaosaamisen lisääminen</p> <p>2. Tarpeen mukaisen koulutuksen järjestäminen</p>	<p>Elinkeinonas-taava</p> <p>Johtoryhmä</p>	<p>ELPO-tutkimuksen tulosten parantuminen 2020</p> <p>Palvelukontakteja yrityksille > 50/vuosi Yrityskannan muutos positiivinen vuosittain</p> <p>Työpaikkojen määrän nettomuutos positiivinen vuosittain</p>	<p>Elpo vaihtunut kuntabarometriin 2020, tulokset eivät vertailukelpoisia.</p> <p>Kuntabarometrin ka. elinkeinopolitiikan keskiarvoista laskenut 2020=3,00; 2022=2,83. Ei järjestelmällistä seurantaan mutta arvioiden perusteella toteutunut.</p> <p>Muutos positiivinen 2 vuonna, negatiivinen 1 vuonna, 4 vuodessa kasvua 15 yritystä. Nettomuutos negatiivinen 3 vuonna, positiivinen 1 vuonna, 4 vuodessa laskua 8 työpaikkaa.</p>
---	---	--	---

Tavoite

Vaikuttava viestintä

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma
<p>1. Ajanmukaiset verkkosivut ja somekanavat</p> <p>2. Sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittäminen</p> <p>3. Aasukastyytyväisyyden mittaaminen</p> <p>4. Mitattavissa oleva erottuva, kohdennettu ja vaikuttava markkinointi</p> <p>5. Kuntalaisten osallistaminen kunnan</p>	<p>Viestintäkoordinaattori</p> <p>Johtoryhmä</p>	<p>Nokiposti ilmestyy 6 krt vuodessa</p> <p>Markkinointisuunnitelma</p> <p>Asukastyytyväisyyskysely</p> <p>Määrällinen tavoite talousarvioon</p> <p>asukkaiden osallisuudesta</p> <p>Positiivisen ilmapiirin laajentaminen ja</p>	<p>Nokiposti ilmestynyt 3 krt vuodessa.</p> <p>Viestinnän teho hyvällä tasolla.</p> <p>Sisäistä viestintää kehitettävä</p> <p>Asukastyytyväisyyskyselyt toteutettu v. 2021 ja 2023.</p> <p>Markkinointikampanjoita toteutettu.</p>

toimintaan ja päätöksentekoon 6. Kunnan imago vetovoimaisena ja positiivisena asuinpaikkana		eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen	Strategia- ja asukaskyselyt sekä talousarviokysely toteutettu. Osallisuutta päätöksentekoon pyrittävä lisäämään. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tiivistetty.
--	--	---	---

Tavoite

Muuttoliikkeen vahvistaminen

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma
1. Asuntoja tarjolla erilaisiin elämäntilanteisiin, kysyntä ja tarjonta kohtaavat 2. Ajanmukainen asuntokanta	Tytäryhtiöt Johtoryhmä	Kuntastrategian seuranta	Vaatii vielä jonkin verran toimenpiteitä. Opiskelija-asuntoja lisätty. Mm. vuokraustoiminnan kehittämismahdollisuuksien parantamiseksi kuntakonsernin vuokra-asunnot koottu pääosin KOY Kuortaneen Asunnot -yhtiöön.

Tavoite

Esimiestyön kehittäminen

Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutaho	Arviointimittarit	Toteutuma

1. Suunnitelmallinen henkilöstöpolitiikka	Esimiehet	Kuntastrategian mukaan	Toteutettu kuntastrategian mukaisesti, esim. koulutusta vahvistettu ja resursointiin kiinnitetty huomioita.
---	-----------	------------------------	---

2.3. Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

Aluevaltuusto on hyväksynyt 20.6.2022 Etelä-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen 2021 ja hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022–2025. Suunnitelmaa täydentäviä asiakirjoja ovat Etelä-Pohjanmaan kuntakortit, Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, kulttuurihyvinvointisuunnitelma, järjestötietoraportti sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitelma.

Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa nostetaan esille väestörakenteen muutos sekä väkiluvun pieneneminen. 2040-luvun loppuun mennessä Etelä-Pohjanmaan väkiluvun odotetaan pienentyneen 9,6 %, mikä oli suurempi muutos kuin vertailumaakunnissa Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Kanta-Hämeessä. (Etelä-Pohjanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, 8.) Lasten ja lapsiperheiden määrä vähenee, mutta toisaalta Etelä-Pohjanmaalla perheiden lapsiluvut ovat suhteellisesti suuria. Väestö ikääntyy ja työikäisten määrä pienenee. Työikäisten osuus väestöstä on Etelä-Pohjanmaalla maakuntien neljänneksi pienin. (Emt. 7–9.)

Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuus oli Etelä-Pohjanmaalla vertailumaakuntien suurin ja korkeakoulutettujen osuus väestöstä on laskussa. Työttömyysaste on silti maakunnassa pieni, mutta pitkäaikaistyöttömyys on nousussa. Etelä-Pohjanmaalla on myös matala tulotaso, mutta tulot jakautuvat tasaisesti. (Emt. 8–10.)

Palveluntarve on Etelä-Pohjanmaalla keskimääräistä suurempi ja perusterveydenhuollon palveluita käytetään maan eniten. Avohoidon käyntisyöt antavat viitteitä tarpeesta kohdentaa lääkäriresursseja kansansairauksiin. Lastenneuvolassa terveydenhoitajaresurssi on vertaillen hyvä ja koulukuraattorille tai -terveydenhoitajalle päästään hyvin, mutta koululääkäriresurssi ei vastaa suosituksia. Perustason

mielenterveyspalveluiden järjestämisessä on ongelmia ja sähköisiä palveluita tulisi kehittää. (Emt. 11–12.)

Etelä-Pohjanmaalta puuttuvat vielä selkeät alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet. Perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisen yksikkö Aksila on toiminut alueella asiantuntijayksikkönä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ei ole huomioitu alueen terveydenhuoltolain mukaisessa järjestämissuunnitelmassa. Alueen kunnissa on hieman koko maata useammin HYTE-koordinaattori tai -suunnittelija. Monialainen alueellinen HYTE-verkosto on muodostunut osana Etelä-Pohjanmaan sote-rakenneuudistus-hanketta. Lisäksi alueella toimii useita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä verkostoja. (Emt. 12–13.)

Työ ja toimintakyky koetaan Etelä-Pohjanmaalla useammin heikentyneeksi kuin vertailukunnissa Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on laskussa, mutta korkeampi kuin vertailumaakunnissa. Työikäiset kokevat myös terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi useammin kuin aikaisemmin. (Emt. 15–17.)

Nuoret käyttävät huumeita vertailumaakuntia vähemmän ja nuoret käyttävät myös vähemmän tupakkatuotteita kuin ennen. Liikaa alkoholia käyttävien 20 vuotta täyttäneiden osuus on hieman pienempi kuin koko maassa. (Emt. s. 18–19.) Kasviksia, hedelmiä ja marjoja syödään maakunnassa liian vähän, liikuntaa harrastetaan vähemmän kuin muualla maassa ja ylipaino on yksi alueen suurista ongelmista. (Emt. s. 19–21.) Alakouluikäisten lasten kotona kokema väkivalta herättää huolta ja nuorten ahdistuneisuus on nousussa (emt. 21–24).

Hyvinvointisuunnitelmaan on listattu kolme terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen painopistettä. Ensimmäinen on työ ja toimintakyky. Painopisteen tavoitteita ovat työ- ja toimintakyvyn parantaminen, työn kuormittavuuden tasapainottaminen, työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähentäminen, sairauspoissaolojen vähentäminen ja työkykyisten määrän kasvu. (Emt. 29–31.)

Toinen painopiste on hyvinvoiva arki, jonka tavoitteita ovat terveellisten ravitsemustottumusten yleistyminen, liikkumisen lisääntyminen, alkoholin liikakäytön vähentäminen ikääntyneillä ja työikäisillä, unen ja palautumisen parantaminen ja suun terveyden edistäminen. (Emt. 32–34.)

Kolmas painopiste on elämänlaatu ja mielen hyvinvointi. Sen tavoitteita ovat elämänlaadun paraneminen, mielen hyvinvoinnin lisääntyminen, avun saaminen mielenterveyden ongelmiin matalalla kynnyksellä, yksinäisyyden väheneminen ja ammattilaisten mielenterveysosaamisen vahvistaminen. (Emt. 35–36.)

2.4. Keskeiset opit valtuustokaudelta

Vaikka hyvinvointiin liittyvää strategista työtä on kunnassa parannettu, on sen edistämiseksi tehtävä vielä edelleen töitä erityisesti HYTE-pisteiden ja kulttuurin TEA-viisarin pisteiden nostamiseksi. Pienessä kunnassa osallistamisen mahdollisuudet ovat usein rajalliset, mutta toisaalta ne korvaantuvat jossain määrin kuntalaisten omalla aktiivisella toiminnalla. Osallisuutta voidaan ja aiotaan kuitenkin kehittää vielä edelleen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitys osoittaa konkreettisten toimien tärkeyden. Kiusaamista on onnistuttu vähentämään, koska siihen on ryhdytty systemaattisesti kehittämään keinoja. Lukiolaisten nuuskaaminen on taas ollut valtakunnallisen tason yläpuolella niin tässä kuin edellisessäkin hyvinvointikertomuksessa, koska siihen ei ole puututtu samalla suunnitelmallisuudella.

Kunnan väestö ikääntyy, mutta kunnan koon takia työikäisistä ja ikäihmisistä on melko vähän relevanttia valtakunnallista tilastotietoa. Työikäisten hyvinvointi näyttää ainakin työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrän valossa parantuneen hieman, mutta on vaikea osoittaa, mitkä seikat ovat vaikuttaneet kehitykseen. Kunnan muussa strategisessa työssä hyödynnetyt kyselyt voitaisiin jatkossa tuoda osaksi hyvinvointikertomustyötä, jotta pystyttäisiin paremmin osoittamaan syy-seuraussuhteita asukkaiden toiminnan ja valtakunnallisten tilastojen välillä.

3. Osa II Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025

3.1. Strategian painopisteet ja linjaukset

Kuortaneen kunnan kuntastrategian 2022–2030 visiona on, että Kuortane on Etelä-Pohjanmaan paras asuinkunta vuonna 2030. Strategian päämääriä ovat kunnan vetovoiman vahvistaminen, tasapainoinen kuntatalous, laadukkaiden palveluiden tarjoaminen eri-ikäisille, yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä hyvinvoiva ja osaava henkilöstö.

3.2. Hyvinvoinnin erillisohjelmat ja suunnitelmat

- Kuortaneen kuntastrategia 2022–2030
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2018–2021
- Kotouttamisohjelma 2020–2023
- Liikuntastrategia 2020–2024
- Kulttuuristrategia 2018–2021

3.3. Hyvinvointisuunnitelma

Strateginen työskentely, kirjaaminen ja tiedottaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Arviointimittarit
Väestön hyvinvoinnista ja elintavoista raportoidaan vuosittain tehtävässä hyvinvointikertomuksen seurantaraportissa.	<ul style="list-style-type: none"> • Tulee kuulumaan uuden liikuntasihteerin toimenkuvaan. 	HYTE-pisteiden nousu nollasta sataan.
Selkiytetään kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellyjä mittareita, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	<ul style="list-style-type: none"> • Käytetään johdonmukaisesti samoja mittareita kuin hyvinvointikertomuksen seurannassa. • HYTE-kertoimen kehittymisen seuranta. 	HYTE-pisteiden pysyminen sadassa.
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioinnissa käytetään apuna laajaa hyvinvointikertomusta sekä seurantaraporttia ja ilmaista selkeästi hyvinvoinnin seuraamiseen liittyvät osiot. 	HYTE-pisteiden pysyminen sadassa.

terveystavoitteiden toteutuminen.		
Kehitetään kulttuurin seurantaa ja tarveanalyysia.	<ul style="list-style-type: none"> • Seurataan kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrän kehitystä, kuntalaisten tyytyväisyyttä palveluihin sekä taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten suhteellista osuutta säännöllisesti. • Kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrästä, kuntalaisten tyytyväisyydestä ja taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten suhteellisesta osuudesta raportoidaan säännöllisesti luottamushenkilöille ja johtoryhmälle. • Arvioidaan kulttuuripalveluiden saavutettavuutta. 	TEA-viisarin kulttuurin pisteiden nousu.
Kehitetään kulttuuriasioiden organisointia ja suunnittelua.	<ul style="list-style-type: none"> • Tuodaan kulttuuritoiminnan tavoitteet osaksi kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaa. • Hyödynnetään suunnittelussa kulttuuriympäristöä. 	TEA-viisarin kulttuurin pisteiden nousu.
Otetaan kulttuuriasiat osaksi hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.	<ul style="list-style-type: none"> • Sisällytetään hyvinvointikertomukseen tavoitteita kulttuuritoiminnasta. • Hyvinvointikertomukseen tehdään yhteenveto kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrästä ikäryhmittäin, kuntalaisten tyytyväisyydestä kulttuuripalveluihin sekä taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten suhteellisesta osuudesta. 	TEA-viisarin kulttuurin pisteiden nousu.

Osallisuus, osallistaminen ja yhteistyö

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Arviointimittarit
Edistetään kuntalaisten osallistumisen mahdollisuuksia.	<ul style="list-style-type: none"> Jatketaan projektikohtaista osallistumista kyselyillä ja foorumeilla. Kehitetään säännöllisesti toteutuva osallistumisen muoto. Esimerkiksi osallistava budjetointi. 	HYTE-pisteiden nousu.
Edistetään pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumista.	<ul style="list-style-type: none"> Jatketaan toimia pakolaisten ja maahanmuuttajien työllistymisen ja kielikoulutuksen edistämiseksi. 	
Täydennetään valtakunnallista hyvinvointitietoa kunnan omalla tiedolla.	<ul style="list-style-type: none"> Otetaan kyselyt osaksi myös hyvinvointisuunnitelmatyötä, jotta saadaan lisää relevanttia tietoa niistä seikoista, jotka eivät kansallisissa tilastoissa tule esiin. 	
Kehitetään osallistumisen ja vapaaehtoistyön mahdollisuuksia vapaa-aikasektorilla.	<ul style="list-style-type: none"> Aloitetaan vapaa-aikasektorin asukasraadin toiminta. Selvitetään, voitaisiinko kunnassa käynnistää kulttuuriluotsi, -kaveri tai muuta vastaavaa toimintaa. 	HYTE-pisteet TEA-viisari
Kehitetään yhteistyötä kunnan ulkopuolisten tahojen kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Säännölliset kolmikantaneuvottelut urheiluopiston ja urheiluseurojen kanssa. Kehitetään kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteistyötä. Kehitetään yhteistyötä seurakunnan kanssa. 	TEA-viisari

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutahot	Arviointimittarit
---------	-----------------------------	-------------------

Luodaan kaikille lapsille turvallinen kouluympäristö.	<ul style="list-style-type: none"> • Jatketaan Kaikkien Kuortane -kampanjaa sen toimivaksi todetuilta osilta ja jatketaan kiusaamisen vastaista työtä kouluissa. • Oppilaille tarjotaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta. 	Kouluterveyskyselyn ja kunnan omien kyselyiden tulokset.
Puututaan väkivaltaan, jota alakoululaiset kokevat kotona huolta pitävien aikuisten taholta.	<ul style="list-style-type: none"> • Perhetyöntekijä alakouluihin yhtenä päivänä viikossa syksystä 2023 eteenpäin. 	Kouluterveyskysely
Vähennetään Yläkoululaisten päihteiden käyttöä.	<ul style="list-style-type: none"> • Nuuska-agentit • Kuukausittaiset päihdevalistuksen teemaillat nuorisotiloissa. 	Kouluterveyskysely
Vähennetään alakoululaisten tupakkatuotteiden kokeiluja.	<ul style="list-style-type: none"> • Kuukausittaiset päihdevalistuksen teemaillat nuorisotiloissa. 	Kouluterveyskysely
Vähennetään lukiolaisten nuuskaamista.	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään keinoja lukiolaisten nuuskaamisen vähentämiseksi. 	Kouluterveyskysely
Edistetään lasten ja nuorten terveellisiä elämäntapoja.	<ul style="list-style-type: none"> • Pitkät liikuntavälitunnit takaisin kouluihin. • Edistetään terveellisten välipalojen tarjoamista aamu- ja iltapäivätoiminnassa. 	Kouluterveyskysely HYTE-pisteet
Tehdään töitä ahdistuneisuuden vähentämiseksi.	<ul style="list-style-type: none"> • Syksystä 2023 lähtien nuorisotyöntekijä yhteiskoulussa ja lukiossa. 	Kouluterveyskysely
Kehitetään Ohjaamon toimintaa.	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään ohjaamon verkostoja ja palveluita. 	Jatkuva seuranta

Työikäisten hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutahot	Arviointimittarit
---------	-----------------------------	-------------------

Tuetaan työkäisten hyvinvointia ja työkykyä.	<ul style="list-style-type: none"> • Ylläpidetään ja parannetaan työkäisten kulttuurin harrastusmahdollisuuksia. • Varmistetaan liikuntapaikkojen riittävyys, kunto ja esteettömyys sekä kehitetään liikunnan harrastamisen mahdollisuuksia. 	Kunnan omat kyselyt
Tuetaan yrittäjien jaksamista.	<ul style="list-style-type: none"> • Etsitään konkreettisia keinoja yrittäjien hyvinvoinnin tukemiseksi. 	Kunnan omat kyselyt

Ikäihmisten hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutahot	Arviointimittarit
Tuetaan ikäihmisten hyvinvointia.	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään ja ylläpidetään ikäihmisille suunnattuja liikuntapalveluita ja -paikkoja. • Kehitetään ja ylläpidetään ikäihmisille suunnattua kulttuuriharrastusten ja -tapahtumien tarjontaa. 	Kunnan omat kyselyt

4. OSA III Käsittely toimielimessä

4.1. Suunnitelman laatijat

Suunnitelma on laadittu yhteistyössä monien eri tahojen kanssa. Kunnan työntekijöiden lisäksi suunnitelmaa varten on kuultu Kuortaneen urheiluopiston, Kuortaneen Kunnan, Kuortaneen yrittäjien sekä Kuortaneen seurakunnan edustajia. Suunnitelman on koostanut ja kirjoittanut hallinnon harjoittelija Elli Veikkola ja sitä on käsitelty kunnan johtoryhmän kokouksissa kunnanjohtaja Teemu Puolijoen, elinkeinovastaava Aapo Petäjaniemen, hallintojohtaja Jaana Salon, sivistysjohtaja Sanna Koiviston, teknisen johtajan Martti Rannan sekä viestintäkoordinaattori Tuomas Ojajärven kanssa.

4.2. Suunnitelman hyväksyminen toimielimessä

Suunnitelma tullaan käsittelemään kunnanhallituksessa ja -valtuustossa elo-syyskuun 2023 aikana.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita tullaan seuraamaan vuosittain.